

Director y Administrador

LUDOVICO FURLAN

★

calle Coronel Ramón Lista 5158

Suc. 17

U. T. 50-5502

Naročnina:

Eno leto \$ 5.—; ½ leta \$ 3.—

Posamezna štev. \$ 0.15

PRAVICA

JUSTICIA

PERIODICO YUGOSLAVO - ESLOVENO

Correo
Argentino
Central B

TARIFA REDUCIDA

Concesión No. 3054

Registro de la Propiedad

Intelectual N° 196.979

N.º. — Štev. 15

Buenos Aires, 20 de Abril de 1946

AÑO — LETO I.

Navdušena manifestacija Jugoslovanske kolonije v Buenos Airesu Jugoslovanska kolonija manifestirala za priključitev Trsta in Primorske v Federativno Jugoslavijo

Dne 7. aprila se je zbrala navdušena množica našega izseljenštva v dvorani Rossini, da manifestira svoje neomajno zahtevo da se Trst in vsa primorska priključi velikim narodni republiki Jugoslaviji.

Že dolgo nismo videli podobne manifestacije jugoslovanskega izseljenštva kakor je bil ta shod katerega je organiziral Odbor za jugoslovansko Primorje, Jug. Zveza mladine, U. S. J.

Navzlic nezadostne in slabo organizirane propagande se je zbralo veliko število jugoslovanov, kateri so pohiteli na shod da odločno zahtevajo da se enkrat za vselej popravi storjena krivica nad našim ljudstvom v Primorski.

Ob 10 uri je otvoril tov. Oreb, tajnik Jug. mladine shod kateri je v zbranih besedah orisal pomen shoda. Nato je povzel besedo organizacijski tajnik Zveze jug. mladine tov. S. Komavli kateri je govoril sledeče:

Es para mí un grato honor y placer al mismo tiempo, poder decir algunas palabras para expresar el sentimiento y las inclinaciones de nuestra Juventud de la Venecia Julia en la Argentina, y también poner de manifiesto el inmenso júbilo que embarga a toda la colectividad yugoeslava en este día en el que se conmemora la fiesta nacional del 27 de marzo.

El acontecimiento que hoy se recuerda reviste una gran importancia para los pueblos de Yugoslavia y encierra un sentido que vuelca totalmente el destino de los yugoslavos, poniendo a sus pueblos a tono con la hora presente, de franco e impetuoso avance por la senda del futuro hacia una nueva estructuración de la sociedad sobre bases inmovibles, que harán de los pueblos de Yugoslavia uno de los pilares de la paz mundial.

No han querido entenderlo así, o mejor dicho, no desean reconocerlo así, las fuerzas oscuras de la reacción mundial que permiten actuar libremente a los fascistas británicos encarnados en la figura de su líder Mosley, que se oponen a la expulsión de Franco de España, aduciendo que ello implica una intervención extranjera, mientras que permiten actuar libremente a los grupos fascistas del "nuevo" partido "Huomo qualunque" en Italia, y no garantizan las elecciones griegas, dando el triunfo a las derechas como paso previo a la regresión institucional; que apagan las voces de los indonesios que reclaman su independencia, que aducen como causa principal en la dificultad de independizar a la India, la lucha entre hindúes y musulmanes, cuando en realidad esa lucha es fomentada subterráneamente.

Esas mismas fuerzas permiten que Mr. Churchill, "de vacaciones", pro-

nuncie en los EE. UU. discursos que electrizan a la opinión mundial que recibe las informaciones por medio de la prensa que se dice democrática y que presenta a los hechos desvirtuados en su real sentido, cual es el de conseguir una alianza anglonorteamericana con el objeto de poner fin a la influencia soviética en el mundo mediante la destrucción del país de los trabajadores. En fin, sería como para seguir enumerando durante un buen lapso, sería como para creer que los únicos que tienen derecho a imponer su directiva en el mundo son los pueblos de habla inglesa, todo esto no es ni más ni menos que una nueva versión de la teoría racial de Hitler, que ha muerto, pero cuyo espíritu aun subsiste en los mismos círculos que lo han levantado como barrera a las nuevas teorías sociales que se van haciendo fuertes en el mundo entero.

Pero no vamos a presentar un comen-

actual Yugoslavia. En la dura lucha contra el nazifascismo se evidenció donde se hallaba la verdadera fortaleza de la nación, y actualmente las fuerzas populares que se agrupan en torno al Frente de Liberación Nacional dirigido por nuestro genial Mariscal Tito, son las que se encuentran en el poder por voluntad del pueblo todo que las consagró en elecciones limpias por una mayoría aplastante, y dirigen a los pueblos de Yugoslavia en la senda de la unión fraternal de todos los hermanos eslavos.

Frente a este panorama político ya definido, hay una situación incomprensible y cuya solución se dilata; es la referente al destino de Julijska Krajina, Istria y Trieste. Nosotros los jóvenes de la Venecia Julia en la Argentina, comprendemos qué se ha cometido con nuestra nación eslovena, una gran injusticia, cual es la de sustraerle casi un millón de sus hijos y la cuarta parte de

ces de los pueblos de un imperio que claman su independencia. Pero, indudablemente, la situación ha variado mucho. Si en el momento de constituirse la actual Yugoslavia no existía una fuerza capaz de hacer respetar los derechos de la nación, actualmente esa fuerza se ha hecho presente bajo la forma de un pueblo en pie de guerra dispuesto a todos los sacrificios para conseguir lo que le pertenece de derecho.

Luego de 20 años de fascismo y opresión, durante los cuales los eslovenos hemos visto cerrarse nuestras escuelas, empobrecer a nuestros pueblos y aldeas, disminuir el número en forma apreciable, se pretende todavía determinar por medio de una conferencia el destino a darse a la Venecia Julia, cuando la única solución que cabe es la reintegración al seno de la madre patria de las tierras usurpadas y el reconocimiento del error cometido. Esa será la única solución

★
Predstavniki jugoslovanskih in slovenskih organizacij in govorniki na shodu.
★

tario de la situación mundial en la actualidad, sino solamente presentar un cuadro objetivo de la situación que influye sobre Yugoslavia como parte integrante de este atormentado globo sobre el que vivimos.

El país de los eslavos del Sur, Yugoslavia, surgió del desmembramiento del imperio Austro-Húngaro como consecuencia de la edrota que el mismo sufrió conjuntamente con Alemania y sus aliados en la primera guerra mundial. Indudablemente fué una buena idea agrupar a los eslavos del sur en una sola nación, pero, bajo esta forma, se implantó la dominación económica y política del extranjero. Se pudo aplicar la fórmula "divide et impera" mediante el otorgamiento del poder a una monarquía que solo se preocupó de mantenerlo pese a las aspiraciones populares.

Pero todo esto ha cambiado en la

su territorio; y esto ha sido convenido en el tratado de Rapallo y el pacto secreto de Londres por las mismas potencias que actualmente albergan a la reacción mundial envalentonada por la posesión del secreto atómico.

Los eslovenos de la Venecia Julia nos damos cuenta perfectamente que hemos sido utilizados como premio para una potencia indecisa, a fin de volcarla en un campo determinado en la primera guerra mundial. Este hecho nos subleva de cuerpo y alma, y es el que ha determinado que nuestros hermanos que han sufrido 20 años de dominación fascista, se levantarán en armas para pedir sus reivindicaciones sobre lo que les ha pertenecido. Es el conocimiento de la burla de que hemos sido objeto el que nos hace dudar del reconocimiento del derecho de autodeterminación de los pueblos que las "democracias occidentales" dicen sostener, mientras apagan las vo-

ceptable para los eslovenos que, después de haber luchado tan valerosamente en las guerrillas con sus hermanos yugoslavos, preferirán tomar nuevamente las armas para morir en la lucha gloriosa de la liberación antes que ver a su pueblo nuevamente esclavo.

La Juventud ha desempeñado un papel preponderante en la lucha de liberación; consecuencia de ello es el alto precio pagado por esa contribución, que ha hecho que los mejores hijos de las Repúblicas Federadas Yugoslavas como también de Venecia Julia regaran con su sangre generosa el suelo de la madre patria, sobre el cual impera actualmente la soberanía popular.

La juventud de los pueblos yugoeslavos, así como la de Venecia Julia, Istria y Trieste, es la esperanza de nuestra República Federal para el día de mañana, por esto debemos nosotros, los inmigrantes yugoslavos en la Repú-

ca Argentina, contribuir con todas nuestras fuerzas para enviar todo lo necesario para asegurar el porvenir físico y moral de la generación que se ha desangrado en su lucha heroica contra la bestia nazifascista. Es esta lucha la que ha tenido la virtud de unir a todos los eslavos del sur, de una manera como nunca lo han estado, y debe ser para nosotros, la labor de ayuda, la que sea el punto inicial de unión de todos los inmigrantes yugoslavos en la Rep. Argentina. De esta manera habremos contribuido, dentro de nuestras posibilidades, a la lucha que por nosotros se ha desarrollado en nuestra atormentada patria.

Nuestro pueblo no necesitará cambiar la manteca por cañones, ni hará alarde de tener millones de bayonetas ni escuadras aéreas que oculten al sol, pero cuando sea necesario defender lo que ha sido, es y será, de Yugoslavia, allí estarán nuestros bravos guerrilleros. He dicho.

Ko je končal tov. Komavli svoj govori so bila čitana pozdravna pisma naslovljena odboru ki je organiziral shod.

Za tov. Komavli je govoril v imenu U. S. J. tov. Peter Zanetič, ki je govoril sledeče:

Los patriotas yugoslavos celebramos esta fecha imperecedera, cuando nuestro pueblo, heroicamente, se sublevó contra los titeres germanófilos: Príncipe Pablo, Cvetkovich, Machek, que con sus firmas, llevaban a Yugoslavia al seno del "Eje" de los bárbaros nazi-fascistas.

27 de marzo de 1941, es una fecha memorable, que nuestros pueblos no olvidarán. Es la fecha del comienzo de la RESISTENCIA, a la prepotencia tudésca en Europa. Es la fecha donde se dió comienzo a la estructuración de la Nueva Yugoslavia. Es la fecha inolvidable, donde los pueblos de Yugoslavia, lanzaron el grito de lucha contra el "omnipotente" Hitler; estimulando desde ese momento, por el camino de su liberación, a todos los pueblos sojuzgados por la bota sanguinaria del nazismo.

El 27 de marzo, nuestro pueblo derrocó a los que querían atar la suerte de Yugoslavia al lado de la Alemania hitlerista. El Gobierno del General Simovic, fué inapto para seguir ofreciendo resistencia al enemigo y de resolver las tareas que los pueblos en rebelión le planteaban. Esto aconteció porque Simovic y los hombres que lo rodeaban no supieron o no quisieron, descansar sobre las masas populares, subestimando las fuerzas de las mismas, y en segundo término, porque todo el aparato estatal, fascitizado por largos años, a través de los Gobiernos reaccionarios que se sucedían en Yugoslavia, permanecía intacto.

Esos fueron los fundamentales errores de ese primer gobierno, nacido por el impulso de la sublevación de los pueblos de Yugoslavia.

10 días, tardó el enemigo en ocupar nuestro país. Pero esta ocupación geográfica, de ningún modo, no determinó el cese de la resistencia de nuestros pueblos.

El corrompido régimen de la dinastía Karadjordjevic, quedó patentizado a los ojos de nuestros pueblos, durante esos 10 días de lucha desigual.

El aparato del Estado de Yugoslavia construido durante 22 años por la "klique" reaccionaria de los monarquistas y de los expoliadores de nuestros pueblos, estaba putrefacto hasta la médula.

El camino de la invasión teutona, estaba con mucha antelación minuciosamente preparado. Los gobernantes de la vieja Yugoslavia, eran incapaces de resolver ninguno de los problemas que a la Nación se le planteaban. La política

de esos gobernantes estaba dirigida contra los intereses nacionales, económicos, sociales y políticos, de los pueblos de Yugoslavia. Predominaban en esta política de sojuzgamiento los hegemónicos de la gran Serbia, bajo cuya tutela danzaban los llamados representantes de los otros pueblos, que durante años cacareaban sobre la autonomía nacional Croata y Eslovena; pero que en el conjunto, mancomunaban sus puntos de vista en contra de los intereses de los pueblos, a que ellos decían representar.

Yugoslavia nació modelada por los factores de la guerra imperialista de 1914-18. La Yugoslavia de Versalles tuvo su hechura en París, en Londres, en Krf; a espaldas de sus pueblos. ¿Qué diferencia entre la Yugoslavia de esos piratas, y la Yugoslavia de TITO, que no fué modelada en el extranjero, sino dentro de la sangre y las entrañas de su propio pueblo?

Yugoslavia fué el país donde de manera más nítida se destacaba la opresión nacional en Europa. Los Croatas, Eslovenos, Montenegrinios, Macedonios y otros, eran habitantes sin derechos. Se pretendía "serbianizar" a los pueblos de Yugoslavia. Durante 22 años de ruda opresión nacional, los integrantes de esta corrompida "klique" de la "gran Serbia", subían el grito al cielo, pretendiendo hacernos ver, —en contra de la lgica de la historia—, que los serbios, croatas y eslovenos, eran una misma conglomeración nacional, sin diferenciación, que no existían ningunas particularidades nacionales entre los mismos. Entre nosotros, también hemos tenido al paladín de estas reaccionarias pretensiones de "serbianización" en la persona de Dusan Tvrdoreka, que hoy busca ubicarse, como tantos otros, dentro de la nueva situación creada. La actual Yugoslavia FEDERADA, dá por el suelo con estos falsos ideólogos reaccionarios.

Mientras tanto, durante ese período, se fortalecía el régimen carcelario, el régimen de la injusticia social y nacional. Los justos reclamos de los pueblos eran desoídos.

¿Acaso el pueblo serbio, —que en la lucha por la liberación de nuestra Patria, marchó a la vanguardia de los pueblos de Yugoslavia—, tenía beneficios o estaba identificado con la política de opresión de esos gobernantes? ¡No! El pueblo serbio, al par de los demás pueblos, durante los 22 años de reinado de esa pequeña "klique" hegemónica —"gran-serbios", sufrieron los mismos rigores de esa política reaccionaria y antipopular, pudiendo las mismas consecuencias: las cárceles, las persecuciones, los asesinatos, en sus intentos de lucha por una vida mejor.

Los reaccionarios croatas y eslovenos, los "frankovci", se esforzaban en hacer ver que el pueblo serbio tenía la culpa de tal situación creada. De este modo, pretendían encender el odio entre los pueblos, para mantenerlos desunidos y de este modo poder sojuzgarlos mejor.

Esta política de odio y de división, idénticamente la han practicado los jerrarcas nazis a través de Pavelic, de Nedie, de Mihajlovic y de Rupnik.

El problema de las nacionalidades, ha sido el problema fundamental resuelto por el régimen de la Nueva Yugoslavia.

Tito y sus hombres, fueron al fondo en la resolución de este problema. Otorgaron la autonomía a cada uno de los pueblos, con formación de gobiernos populares en cada República Federada, con iguales derechos y deberes dentro de la Yugoslavia Federal; desapareciendo así, para siempre, la opresión nacional.

¿Cómo querían los señores de la vie-

ja Yugoslavia, arreglar este roblema? Formaban coaliciones ministeriales, y muchas veces hemos visto juntos a los vendepatrias, Stojadinovic, Jevtic, Cvetkovic, Korosec, Machek y otros, pero la situación era la misma. Estos señores creían que una combinación ministerial, el reparto de los puestos en el Gobierno y de las esferas de intereses, era la receta que liquidaba para siempre, según ellos, el hondo problema nacional de los pueblos de Yugoslavia.

Esta política traidora a los intereses de nuestra Patria, llevó a Yugoslavia a la catástrofe de abril de 1941.

El día 27 de marzo de 1941, se rebela y acusa a esa política.

Solo el Partido de TITO, el Partido Comunista, planteaba en todo ese período el problema nacional en sus justos términos, donde cada pueblo tiene el derecho determinar su destino, luchando en la vanguardia de cada pueblo, contra la opresión nacional, sembrando en el transcurso de esa lucha, la hermandad de los pueblos de Yugoslavia.

La cuestión nacional en Yugoslavia, no está aun del todo resuelta. Trieste, Istria, Venecia Julia, macedonios, deben ingresar en la comunidad de sus pueblos. Desde esta tribuna RECLAMAMOS esos territorios.

Yugoslavia quiere edificar su destino dentro de la PAZ. Si este problema no se resuelve satisfactoriamente, de acuerdo a la voluntad de sus pueblos, será una amenaza para la paz. No queremos litigios con Italia, ni con ninguna otra Nación. No queremos nada de los demás; pero reclamamos con firmeza lo que es nuestro.

¡Trieste es nuestro!

No queremos que Trieste sirva como cabecera de puente de los incendiarios de la guerra contra nuestra Patria, contra los Balcanes, contra los eslavos.

Los triestinos quieren que su ciudad —tan disputada— tenga una vida autónoma, dentro de la Yugoslavia Federal. Esta es la exigencia de sus habitantes; y a la autodeterminación de los pueblos, hay que respetarla. Por eso se luchó y se derramó ríos de sangre.

Istria, Venecia Julia, son nuestros; histórica y étnicamente son nuestros. Esta justicia no podrá desconocerse.

Hay quienes no conocen justicia, hoy día. La energía nuclear se les fué a la cabeza y a todo vapor despliegan la diplomacia atómica. Estos señores se olvidaron, que al final, son los pueblos los que triunfan y no las pretensiones imperialistas de algún país.

Sin embargo, la Paz, —tan deseada— no está asegurada para Yugoslavia.

Primero, hay quienes se oponen a que sean satisfechos los justos reclamos que desde esta tribuna pedimos, de manera especial por el neo-fascismo italiano y por los que lo sostienen.

Segundo, por la existencia de fuerzas provocativas en las fronteras yugoslavas, bajo el mando del fascista Anders, en cuyo seno se cobijan los "ustashi" y los "Chetniks".

Tercero, porque es de interés para los imperialistas, tener focos de perturbación para así, en el momento oportuno, recomenzar la guerra.

La inmigración yugoslava debe estar ferreamente unida, en la Argentina y en el Continente, ayudando a nuestra Patria en sus justos reclamos. Nuestro de-

ber fundamental es ir desenmascarando, denunciando a la opinión pública y mundial a los provocadores y a los traficantes de la guerra.

En Crimea, los tres grandes: Roosevelt, Stalin, Churchill, llegaron a un acuerdo, donde se decía que se han de "eliminar las causas políticas, económicas y sociales de la guerra", que se ha de "respetar la autodeterminación de los pueblos" (este acuerdo aun data desde la carta del Atlántico); "Que se constituirá una paz que permita asegurar a todos los hombres de todas las tierras, vivir libres de temor y de necesidades".

Cabe ver como se cumplen estos acuerdos.

Para la desgracia de la humanidad, Roosevelt murió. Churchill, el viejo tory, se saca la capa y desde Fulton predica la guerra: la guerra antisoviética, antislava. ¿Por qué hace esto Churchill? Porque justamente el tercero de los firmantes, Stalin, es el único que quiere que esos acuerdos, por los cuales la humanidad derramó su sangre, se cumplan y allí donde puede, ayuda a los pueblos a hacerlos cumplir.

¡Los pueblos han de proseguir en sus luchas hasta conseguir eliminar definitivamente las causas que engendran las guerras!

Los guerristas crean problemas ficticios, como el de Irán, pretendiendo desprestigiar a la Unión Soviética, que se ha ganado la admiración del mundo progresista, y que hoy se encuentra en la vanguardia, en la lucha, para que se cumplan los acuerdos de las Naciones Unidas; para que se escuchen los reclamos de los pueblos coloniales que buscan su independencia.

Los señores a lo Winston Churchill, quisieran ver gobernar una democracia "sui géneris", donde en Yugoslavia, en nombre de la democracia, gobernase un Rey Pedro II, teniendo de primer ministro a Mihajlovic; o en una Polonia a los Anders y Bor. No hablo de la India, de Grecia, de Indonesia, o de Palestina, dado que allí reina una democracia a "perfección", o sea la democracia a lo Churchill-Bevin.

La historia avanza inexorablemente hacia adelante y no hay quein la detenga. Dentro de ese empuje progresista de la historia, se encuentra en primer término los pueblos eslavos, con la Unión Soviética a la cabeza de los mismos, al lado de todos los pueblos oprimidos del mundo.

La seguridad de Yugoslavia, reside en la firme alianza con la Unión Soviética, y con los demás pueblos eslavos.

Las reclamaciones que hoy formulamos desde esta tribuna, están respaldadas por la fuerza de toda la familia eslava.

¡Viva la confraternidad de los pueblos eslavos!

(Nadaljuje.)

Restavracija

A. BENULIČ & J. FRANČEŠKIN
Izborna hrana.

Zmerne cene. Chorroarín 596

MEHANIČNA DELAVNICA Anton Kline

Tinogasta 4386-88 U. T. 50-5750

Dr. Hinko Halpern

Diplomiran v Zagrebu in Bs. Airesu
Specijalist notranjih bolezni
Ordinira vsak dan od 16 do 20 ure.

San Martín 955 1 nad. dep. C.
U. T. 32-0285 in 0829

STAVBINSKA KOVAČA
G. STAVAR & K. KALUŽA

Laprida 2442 - Florida F.C.C.A.

O Judežih

Dr. Metod Mikuž, bivši škofij-fijski tajnik in glavni verski referent pri Slovenski narodni osvobodilni vojski in partizanskih odredih, je zapisal za letošnjo Veliko noč zanimiv članek pod naslovom "Judeži". Ta članek je prikladen za vse Judeže, tudi za one v Ameriki — okrog Ameriške Domovine in Obzora — ki med nami širijo propagando, ki prihaja naravnost od ljudi, od izdajalcev, katerim je dr. Mikuž "posvetil" svoj članek. Takole je zapisal:

"Kmalu bo Velika noč. Kot po vsem svetu, bodo tudi pri nas po cerkvah prebirali pasijon, kjer je zapisana žalostna zgodba o Judi Iskarjotu. Kako bo takrat pri srcu vsem tistim, ki bodo morali spoznati in videti v tej ogabni osebi samega sebe in v njenem še bolj ogabnem dejanju svoje delo — izdajstvo? Morda, pravim morda, bo tako, kot je bilo Judežu v noči med prvimi Velikim četrtkom in Velikim petkom.

Komu dopadljivo delo je izdati sovražniku v roko svojega bližnjega, svojega brata, svoj dom, domačo vas in svoj narod? Kako malo bi nam mogel sovražnik, če bi ne bilo tebe, slovenski izdajalec! In ta izdajalec je za bore judeževe groše prodal sebe in s svojim prodanim prstom pokazal na to, kar je bilo nekdanj njegovega, svojega lastnega brata in sestro, mamo in očeta. Nič drugega si ni mogel misliti pri tem, kot le pobijte jih, ne maram več ne enega ne drugega. Več kot gotovo je, da jih v resnici ne mara, saj mu je bila njihova poštenost, dobrota in liubezen močan trn v peti, ker ni sam hotel biti nikdar ne dober ne pošten, prav zato je izdal vse to, ker mu je bila neprestano živa vest in neprestan opomin njegovemu napadnemu in zverženemu življenju.

Ne jokamo in tudi hudo nam ni za nobenim izdajalcem. In narodu ni ne danes ne jutri žal, da jih bo izgubil. Kajti njegova last in vrednost so prenehali biti že pred leti, ko se ni bilo nobenega vrdnega sovražnika. Že takrat so bili vsi ti ljudje hudobni in ničvredni, tako, da je nad njimi zmajal z glavo vsak dober in pošten človek! Če pogledamo njihova imena in obraze in če smo poznali njihovo prejšnje življenje, moremo danes povsem mirno reči, da ni prav nič čudnega in da je prav razumljivo, da so zašli na tako pot. Tudi takrat, ko jih je domovina dvakrat klicala na pravo pot in jim dvakrat ponujala roko v spravo in odpuščanje, smo vedeli, da bodo ostali to, kar so, gluhi, nesprejemljivi za dobro in odpuščajočo be-

sedo. Še smejali so se nam in se norčevali iz nas.

No, in za temi nam danes res ni žal. Tudi sejalec, predno gre sejati, odbere žito in vseje samo dobro. Nam tako ne bo treba nobenega izbiranja in kar je plevela, ne bomo sejali na svobodne njive novega življenja. Eno samo smetnjavo zrnje bi lahko pokvarilo vso njivo.

Hudoben človek, če nima prav nobene dobre volje popraviti se, ostane hudoben in takemu je kaj lahko postati in ostati izdajalec. Tudi Juda Iskarjot je bil tat in kradel je od skupnega apostolskega denarja in ta denar — čeprav samo 30 srebrnikov, vrednost zapuščene in neobdelane njive — ga je pripeljal na izdajalsko pot. Ali ne izdajajo in so izdajali vsi slovenski izdajalci za denar? Bilo jim je že dovolj celo samo obljubljen in potem nikdar izplačano plačilo. Zakaj? Ker so bili poprej ali tatovi ali uživalci vseh sort in oblik in nepošteni ljudje. Rabili in navezani so bili na denar in sovražnik jim ga je dal. Ne sicer veliko in povrhu še slabo obleko, slabo hrano, slabo orožje in še veliko slabih reči. Že na tem pa lahko vidimo vso bednost in nevednost slovenskega izdajalca!

Morda jih sicer v cerkvah imenujejo Kristusove junake ali kaj temu podobnega, a kaj jim to pomaga, če o tem niti sami niso prepričani in tudi gospod ne, ki jim to govori. Morda gredo tudi k spovedi in k obhajilu, a kmalu potem jim ni prav nič ubiti nedolžnega človeka, posiliti ženo ali dekle, in še mrtvim iztakniti oči.

Prepad, kliče prepad, je zapisano v sv. pismu. In to se bridko uresničuje vsak dan pri vseh slovenskih izdajalcih. Njihova prva in v volji in v srcu nepoboljšna tatvina ali drugi zločini so priklicali nove, ti zopet nove in — nazadnje so si spletli iz vsega tega še kot vrhunec vsega prežalostno krono narodnih izdajalcev.

In konec teh ljudi? Vidimo ga vsak dan, ko pade izdajalec od poštene krogle našega borca. Morda muhasta usoda le izbira in nameni takega samo tistim, ki so manjši in z manjšo odgovornostjo. Vseh pravih in velikih izdajalcev, pa naj nosijo kakršno koli, magari generalsko ali duhovniško obleko, pa bo njihov konec podoben koncu njihovega velikega mojstra Judeža, ki se je obesil in tako umrl najbolj žalostne in grde smrti."

Jekše Ektor
MIZARSKA DELAVNICA

Dr. Luis Belaustegui 4466
U. T. 67 - 3621

RESTAVRACIJA
IVANČIČ RUDOLF

AÑASCO 2622

AVTOPREVOZNO PODJETJE

Anton Blažina

Triunvirato 2789 U. T. 54-0257

Vsem cenjenim rojakom SE PRIPOROČA, DOBRO POZNANA

Krojačnica v Villa Devoto
LEOPOLD UŠAJ

Avda. Fco. BEIRO 5380

U. T. 50-4542

TRIESTE

Nuevamente vuelve ocupar el primer plano entre los problemas de la actualidad desviando, por ende, la atención de todos los pueblos, atrayéndola hacia sí y motivando el entrelazar de las más diversas conjeturas relacionadas con su destino. Todo esto viene corroborado con la finalización de la actuación de la Comisión Interaliada cuya tarea específica se concretaba en el estudio de la mejor y más conveniente delimitación entre Yugoslavia e Italia en lo cual se ha impuesto, como es natural, cual baluarte y centro de atracción el puerto y la ciudad de Trieste. Su viaje por Trieste y toda la zona de Istria y Venecia Julia esperamos que haya sido un viaje de estudio realizado en cumplimiento de la tarea que se les había encomendado y no simplemente un viaje de paseo con matices turísticos, como en muchos aspectos aparenta haber sido.

Una vez que, según ella, su viaje ha finalizado y su tarea cumplida, y establecida en la capital británica se preparó para someter el informe correspondiente al Consejo de las N.U. para su estudio y la elaboración de un acuerdo sobre el particular. Es nuestra opinión que en la redacción de ese informe, la aludida Comisión habrá tenido en cuenta sus giras por Trieste, sus suburbios, Istria y Goricia, y que no ha olvidado cuando en Trieste presencié las manifestaciones de la ciudadanía que marchaba por las calles de la ciudad llevando cuadros del Mariscal Tito y frente a ellos carteles con inscripciones semejantes a: "Trieste es yugoslavo", "Queremos la Yugoslavia de Tito", etc. como también creemos que se recordarán cuando, una vez presenciadas esas escenas, que a despecho de la hostilidad de las autoridades de ocupación igualmente eran llevadas a cabo, y saliendo del perímetro de la ciudad, al lado de ellos debían ir permanentemente uno o dos intérpretes del idioma esloveno por cuanto, primero, es el único idioma hablado en las afueras de los centros urbanos y segundo, porque ninguno de los componentes hablaban ese idioma, en cambio casi todos ellos hablan el italiano, idioma éste que en un 20% llegaron emplear en Trieste y completamente debieron olvidarlo una vez en los suburbios del mismo. Pero el informe ya está redactado y en poder de las autoridades competentes cuyo contenido mantienen en la más estricta y hermética reserva, por lo cual es cuestión de aguardar y referirse a los gritos que, a la vista de una derrota, se están lanzando desde la capital italiana.

Efectivamente, el día 14 Roma lanza su primer grito diciendo que Tito "ha decidido entre el 16 y el 21 del cte. un golpe de mano contra Trieste"; no sabemos qué fundamentos tiene esa noticia y tal afirmación pero en caso de ser cierto, no hay motivo de extrañarse por cuanto, si ayer los golpes de mano eran permitidos a los italianos para conquistar y esclavizar, ¿qué motivo existe para hoy, no permitir a los yugoslavos esos mismos golpes de mano para libertar? Los imperialistas italianos, mejor dicho los señores de Roma, que con eso verían libertada la última palma de terreno por ellos subyugada, ponen el grito al cielo cuando ven la posibilidad de algo semejante, y cuando ven que ya no son posibles las traidoras maniobras D'Annunzianas, ni las conquistas mussolinianas, ni las dádivas hitlerianas, y más aún cuando piensan que entonces tendrán que vivir de su propio trabajo y con las elaboraciones de su propia casa sin poder usurpar ni siquiera una mínima parte al vecino, y por último cuando piensan que entonces ya no podrán mandar a nadie a no ser sólo y exclusivamente a sí mismos.

Sean los italianos y todos los aliados en general que, Yugoslavia hoy, libre, no permitirá que una sola palma de su territorio ni uno sólo de sus hijos permanezca bajo la opresión extranjera, y que se halla preparada para, a costa de cualquier sacrificio, tarde o temprano conseguir y garantizar la libertad de su territorio y de todos sus hijos sin excepción alguna.

POŠILJANJE PAKETOV NA PRIMORSKO

Koordinacijski odbor v pomoč Jugoslaviji je pričel z veliko kampanjo individualne pomoči v paketih. Pošiljanje paketov na Primorsko za obe zoni je do sedaj omejeno na oblačilo in obutev v kratkem bo dana tudi možnost za poslati jestvine, kar bo pravočasno javljeno. Teža paketov ne sme presegati 5 kg.

Za vsak kg. se plača 4 pese, v tej ceni so vključeni sledeči stroški: Ekspedicija, prevoz, zavarovalnina proti tatvini, ognju in izgubitvi, kakor tudi za posebno pakiranje ter majhen procent za kolektivno pomoč.

Pakete sprejema Koordinacijski odbor v pomoč Jugoslaviji Alm. Brown 670, kjer je treba iste dostaviti. Paketi morajo biti odprti za njih pregled in popis blaga ki ga pošljete. Za vse blago, ki se ga pošlje, dobi pošiljatelj posebno potrdilo, ena kopija potrdila gre z blagom katero podpiše prejemnik paketa in tretja kopija gre Jugoslovanskemu Rdečemu križu.

Našim rojakom priporočamo, da naslovijo svoje pošiljke na ime družine ali posameznika. Če niste sigurni, kje so vaši ljudje, rajši se nekoliko počakajte s pošiljkami. Priporočamo tudi, da se paketi ne pošiljajo kar tja v en dan v upanju, češ, jih bodo že oblasti našle.

Ko pomagamo našim družinam spomnimo se tudi onih, ki nimajo nikjer nobenega, ki bi jim priskočil na pomoč. Ti naši bratje in sestre ki so morda več doprinesli za svobodo kot si mi moremo predstavljati so odvisni od splošne pomoči. Spomniti se moramo tudi njih z isto ljubavjo kot na svoje stariše in srodnike. Zato pomagajmo vsim, ne samo svojim.

USTAVA NOVE JUGOSLAVIJE

Spisal predsednik SANS-a

ETBIN KRISTAN

Po poročilih iz Beograda je ustavodajna skupščina sprejela načrt ustave kakor ji ga je predložila vlada, oziroma ministrstvo za ustavodajno skupščino. S tem je rešena so vsa vprašanja, ki so prihajala od skeptikov, od konservativcev, od napačno poučenih "demokratov" in od pravcatih hudobnežev, želečih, da bi propadlo vse, kar je bilo zgrajeno z brezprimernimi žrtvami in cementirano s krvjo nešteti sinov in hčera jugoslovanskih narodov v teku štiriletno nadčloveške borbe proti fašizmu in izdajstvu. Ustava je gotova stvar in jasno pove, kakšna je in kakšna bo tista Jugoslavija, katero je ustanovilo ljudstvo samo po svoji svobodni volji.

Med nekdanjo in sedanjo Jugoslavijo je ogromna razlika in žalostno bi bilo, če je ne bi bilo. Saj ni nobena novica, da je v Beogradu dolga leta vladala diktatura in kdor ni pozabil vsega, kar se je tam godilo, se lahko spominja na romanje ministrskega predsednika in njegove soproge v Berlin v času, ko je še razmeroma malo ljudi spoznavalo nakane nacizma in so bile meje med Nemčijo in Jugoslavijo še daleč narazen. Ni čuda, da so postale oblike čaršijske diktature popolnoma fašistične in če je kaj resnice na tem — in kdo bi dvomil? — da so se bojevali za zatretje fašizma in nacizma, mora razumeti, da je bilo treba tudi diktaturo v Jugoslaviji poteptati in onemogočiti njen povratak. To se je sedaj zgodilo in vse demokratične države bi morale z zadoščanjem pozdraviti to dejstvo.

Pravzaprav — to je nova ustava zapečatila; začela pa se je ustvarjati sedanja Jugoslavija, ko je ljudstvo odreklo priznanje kapitulaciji generalov in začelo odpor na lastno pest, ne glede na modre svete begunske "vlade" v Londonu, ki je hotela jahati na plotu inčakati do časa, ko bo popolnoma gotovo, na katero stran se nagne končna zmaga. Ljudske množice v Jugoslaviji niso dvomile; bile so prepričane o zmagi demokracije, o svoji zmagi, katero so hotele z vso silo svoje volje in so zaradi tega bile pripravljene na vsako žrtev za doseg cilja. Živkoviči, Jeftiči, Kreki niso imeli te moči in so hoteli biti pripravljene za vsak slučaj, da rešijo svojo kožo tudi če bi triumfal hitlerizem in nekateri med njimi so celo upali, da dožive tak rezultat. Ko so zapustili Beograd in deželo, še ni bila Sovjetska zveza napadena in Zedinjene države še niso bile v vojni. Skoraj vsa Evropa je bila pomandrana in nemške čete niso še nikjer občutile poraza. Treba je bilo velike notranje moči, da je človek verjel v osvoboditev; to moč je imelo ljudstvo, ki se je skoraj gororoko postavilo v bran, niso pa je imeli gospodje, zbrani okrog "njegovega veličanstva", ki se ni zavedalo, da je le lutka v njihovih rokah.

Ljudstvo v domovini je kaj hitro opazilo globoki prepad, ki je zijał med njim in samozvano "vlado" in se enostavno ni oziralo nanjo in na njene edikte. Tudi sklicevanje na 27. marca ga ni preslepilo. Vedelo je, da ne bi bilo nikdar

dvorske revolte, če ne bi bilo ljudstvo po vseh krajih z mogočnimi manifestacijami, ko je zvedelo za Cvetkovičovo izdajstvo, pokazalo svojega revolucionarnega mišljenja. Petru je ta dan prinesel krono, narod pa je takrat pokazal svojo voljo za obrambo, oziroma za priporitev svoje svobode. Takrat je narod začel pisati svojo novo ustavo. In sedaj dopisana in potrjena, seveda brez sodelovanja tistih, ki so ves čas mislili edino na svoje osebne interese in bi bili pripravljene pobotati se z vsakim zmagovalcem, če bi jim bil povrnil košček oblasti.

Odkar je Nemčija poražena, so bile po zunanjem svetu razširjene vsakovrstne pravljice o "Titovi diktaturi", o "komunističnem terorju" in podobnih strašilih v Jugoslaviji. Reakcionarni krogi v Evropi in Ameriki so slastno sprejemali take bajke in nazadnjaška propaganda je bila tako vsiljiva, da ji je tudi dosti več ali manj liberalnih duš podleglo. Če imajo dobro voljo, se sedaj lahko pripravljajo, da so se narodi Jugoslavije resnično osvobodili in ne potrebujejo nobenih tujih lekcij o pomenu svobode in demokracije. In če ne bo peščica zakrknjenih reakcionarjev dobivala potuhe v zapadnih demokratičnih deželah, kjer bi se jih po pravici morali otestiti kakor solazni, se bo Jugoslavija razvijala mirno in nemoteno tako, da bo v doglednem času zacelila svoje težke rane, tako težke, da jih v tej deželi niti oceniti ne morejo in ko se to zgodi, bo napredovala, da se bo čutil ves nepristranski svet.

Prvo poglavje ustave potrjuje to, kar so zastopniki jugoslovanskih narodov označili za svoj cilj, ko so prežali nanje sovražniki od vseh strani:

"Federativna narodna republika Jugoslavija je zvezna narodna država republičanske oblike, skupina enakopravnih narodov, ki so svobodno izrazili svojo voljo, da ostanejo zedinjeni v Jugoslaviji."

(Pridevek "narodna" je tukaj rabljen v smislu "ljudska". V srbsčini delajo razliko med "narodnim" in "nacionalnim" kakor bi mi med "ljudskim" in "narodnim". Zadnje čase pa je tudi pri nas prišel izraz "narodno" za "ljudsko". Jugoslavija — kakor tudi njeni sestavni deli — je torej ljudska republika in na tej podlagi je izdelana vsa ustava.)

"Federativno narodno republiko Jugoslavijo sestavljajo: Narodna republika Srbija, narodna republika Hrvaška, narodna republika Slovenija, narodna republika Bosna in Hercegovina, narodna republika Macedonija in narodna republika Črna Gora.

Narodna republika Srbija ima v svojem obsegu avtonomno pokrajino Vojvodino in avtonomno kosovsko-metohijsko okrožje."

Tako je naposled ustanovljeno to, kar so vsi narodi Jugoslavije — izvzemši nekoliko velesrbskih šovinistov — vedno želeli. Izrečeno je priznanje, da so, na primer Slovenci poseben narod, kar se je v nekdanji diktatorski Jugoslaviji smatralo naravnost za zločin. Aleksander je mislil, da se z dekretom lahko pobaše vse v eno vrečo in tako so iz njegove ustave in zakonov izginila vsa narodna imena. Slovenci so dobili "Dravsko banovino", Hrvaške je zmanj-

kalo, Macedonci pa že od začetka niso priznali kot narod, češ da so to Srbi, govoreči "poseben dialekt".

Sedaj je centralizma konec in s tem je odpravljena ena največjih zaprek uspešnega razvoja posameznih jugoslovanskih narodov in — česar imperialisti nikdar niso razumeli — razvoja in napredka cele Jugoslavije. Avtonomija posameznih organskih celot je eden važnih pogojev demokracije in ker hoče nova Jugoslavija biti demokratična država, je morala federacija priti tako rekoč sama po sebi. In ker ima vsak del v svojem krogu poslej svojo lastno oblast, bo celota tem močnejša, ker se nikomur ne bo treba bati "železne pesti iz Beograda", potreba skupnosti vskupnih zadevah pa bo tem lože razumljiva.

Avtonomija po novi ustavi pa sega do dna. Drugo poglavje govori o narodni oblasti in pravi:

"V federativni narodni republiki Jugoslaviji izhaja vsa oblast iz naroda in pripada narodu." (Ali se spominjate Lincolnovih brezsmrtnih besed — the government that shall never perish...?)

"Narod ostvarja svojo oblast po svobodno izvoljenih predstavniških organih državne oblasti, po ljudskih odborih, ki so, od mestnih ljudskih odborov do zborov narodnih republik in do skupščine federativne narodne republike Jugoslavije nastali in se razvili v narodno osvobodilni borbi proti fašizmu in reakciji in so osnovne pridobitve te borbe.

Vse organe državne oblasti, narodne odbore, zборе in skupščine volijo državljani na podlagi splošne, enake in direktne volilne pravice s tajnim glasovanjem."

Kaj je demokracija?

Nikdar se še ni ta beseda rabila in toliko zlorabljala kot v teh dneh, ko si Peter in Pavel, Nace in Pepe in tudi Judež lasti patent. Nekateri jo rabijo kot lopar, s katerim ti mislijo ubiti vsak argument, ampak bognečaj da bi jo hoteli analizirati. "Demokracija je tako kakor pri nas" — in s tem, mislijo, je vse opravljeno.

Mnogo bi se lahko govorilo o demokraciji, ali presegalo bi daleč obseg teh vrstic. Menda pa bodo tudi največji dlakocepki priznali, da ni demokracije brez ljudske kontrole zakonodajstva in izvrševalne oblasti. Kjer je volilna pravica splošna, enaka, direktna in tajna, je ta pogoj realiziran. Zedinjene države so demokracija, ker ima ljudstvo tako volilno pravico. Taka demokracija je Anglija, Avstralija itd. In taka demokracija je Jugoslavija.

Lahko se gre pač še malo dalje. Na primer: Dvom nastane, če imajo državljani sicer volilno pravico, ampak jo posebni zakoni lahko omeje ali odvzamejo. Pravijo, da se to včasih zgodi, če se zahteva poseben davek za izvrševanje pravice. Ali pa, če je volilec gospodarsko tako odvisen, da mora glasovati kakor hoče kdo drugi. To pa vodi do problema gospodarske demokracije, ki se ponekod smatra za kočljiv predmet. Jugoslavija se je tudi tega dotaknila v poglavju o družabno gospodarski ureditvi. Ampak tisti, ki bi radi zakričali — "komunizem!!!" — naj potrpe. Nedvomno je v Jugoslaviji dosti komunistov, tudi na važnih mestih so, saj je Tito celo predsednik vlade. Toda ustava ne uvaja nika-

kršnega komunizma in najbolj znani komunisti v Jugoslaviji so, kot vse kaže, veliki realisti, ki vpoštevajo razmere in menda verujejo v zakon razvoja. Dasi so očitvidno in iz umevnih razlogov simpatije do Sovjetske zveze zelo močne, ni jugoslovanska ustava kopija ruske in sploh ni nikakršna kopija. In Tito je bil imenovan za predsednika vlade od narodne skupščine, kateri je odgovoren kakor je, n. pr. Attlee odgovoren angleškemu parlamentu.

Skratka, ustava dokazuje, da je Jugoslavija postala demokracija, kar se ne bi bilo moglo reči o Živkovičevi ali Cvetkovičevi Jugoslaviji; obenem daje ustava narodom Jugoslavije možnost razvoja in napredka, kakršne niso imeli, odkar je bila ustanovljena krfska deklaracijska Kraljevina Srbob, Hrvatov in Slovencev, ki je v resnici bila kraljevina Pašiča in njegovih naslednikov.

Mimogrede...

ČASOPISJE. — Iz časopisja nam je znana uničevalna moč atomske bombe, kakor tudi vsa ona politika, ki se na isto naslanja. Razni reakcionarji skupno z laži demokrati prav pogostoma obračajo atomsko bombo, katera je že menda tako obrabljena, da se že otroci norčujejo z njo. Čeprav mi se vedno verujemo v učinkovito moč omenjene bombe smo pa še vedno mneja, da na splošno Slovani se iste prav nič ne boje. Tega mnenja pa nismo samo mi, ampak celo oni, ki so nas z njo plašili, zato so se pomenkovali in končno prišli do zaključka, da je treba iznajti še kaj bolj učinkovitega.

Študiral so, toda novega strašila niso mogli izumiti, zato so pričeli pregledovati stare listine, na podlagi katerih so prišli do zaključka, da lažipropaganda je še najboljšo sredstvo za doseči njih namen. Posebnih poizkusov ni bilo potreba, ker to je njih staro sredstvo, ki jim je svoječasno že dalo dobre uspehe. Šli so na delo, in danes skoraj že vse časopisje in revije, da skoraj vse, bljujejo ogenj in jeklo na slovanske narode.

Prve so poročevalne agencije, za njimi gotovi uredniki listov in tem se pridružijo še posebni pisarji in tako vsi skupaj na migljaj od zgoraj polnijo stolpce laži-demokratičnega časopisja.

Njih namen za enkrat je samo eden, ta je pokazati Slovane v čim temnejši luči ter s tem zmanjšati vpliv in simpatije do onih, ki so v borbi za uničenje nacifašizma največ žrtvovali in tudi največ doprinesli.

Z lahkoto je opaziti to, posebno z vprašanjem Trsta in ostale Primorske. Namreč o tem vprašanju se je v raznem časopisju mnogo pisalo, toda na splošno so se vsi potrudili, da bi celo nas, ki smo se tam rodili, prepričali, da Trst s celo Primorsko je bil in mora pripadati Italiji.

Nasprotno temu in to od časa do časa najdemo v kakšnem kotu suho poročilo ki se nanaša na proteste našega ljudstva. Stvar nam mora biti jasna in kot tako jo moramo vzeti resno v poštev in iti na delo tudi mi. Da pa bo naše delo obrodilo uspeh je neobhodno potrebna skupna akcija vseh naših ustanov, tiska in končno vsacega posameznika.

Iz Udruženja Svobodna Jugoslavija

Račun od meseca Julija do Decembra 1945.

ODBOR.

Dohodki:	
Bilanca v blagajni dne 31. julija 1945	\$ 5.896.15
Članarina	1.568.50
Izkaznice	120.50
Prodani boni 3 kampanje	698.00
Božična kampanija	343.00
Kinematografska prireditve	1.636.50
Nabiralne pole Koordinacijskega odbora št. 32/34	497.00
ženski odbor U. S. J. izročil	929.35
Skupni dohodki	\$ 11.689.00
Izdatki:	
1.320 kg. mleka v prahu "Magomilk"	\$ 2.442.00
Obleka nova (druga pošiljatev)	2.790.50
Uradne potrebščine, tiskovine itd.	262.75
Telegram v Beograd	45.75
1.200 izvodov lista "Pravica", dve strani in kliše	49.60
Kinematografska prireditve: dvorana, filmi, davki, propaganda	948.50
Subvencija Koordinacijskemu odboru, delegacija v Córdoba	290.00
Izročili ženskemu pododboru za nakup blaga za prvo in drugo pošiljatev	1.044.35
Skupni izdatki	\$ 7.873.45
V Blagajni	3.815.55
	\$ 11.689.00
Pregled:	
Skupni dohodki od julija pa do 31. decem. 1945	\$ 11.689.00
Skupna izplačila v isti dobi	7.873.45
Preostanek	\$ 3.815.55

Ivan Kožuta, tajnik.

Odon Štanta, blagajnik

NOV PODODBOR U. S. J.

V nedeljo 14. aprila se je zbralo v Parque Patricios okrog 40 naših rojakov da bi tudi v tem okraju ustanovili nov odbor v pomoč domovini. Sestanek je sklical Slovenski odbor U.S.J. kateri si je nadel nalogo da organizira povsod kjer žive Slovenci svoje pododbore da se pritegne čim več naših ljudi v pomožno gibanje.

Z ustanovitvijo tega novega pododbora v Parque Patricios, kjer živi precejšnje število naših rojakov, je ponoven dokaz, da delo ki ga vrši naša organizacija najde vedno več razumevanja med našimi rojaki.

Novo ustanovljeni odbor je sestavljen takole: predsednik: Franc Koren; podpredsednik: Ivan Faletič; tajnik: Adolf Čenčič; podtajnik: Martin Kirar; blagajnik: Andrej Volarič; podblagajnik: Anton Baht; organizacijski tajnik: Matija Lister.

Novemu pododboru v Parque Patricios želimo veliko uspeha na delu za pomoč našim bratom v domovini. Upamo da bodo naši rojaki vsestransko podprli delo novega pododbora.

IZ SANTA CRUZ, PATAGONIJA

Pred dnevi je uredništvo prejelo pismo, katerega so pisali naši rojaki ki delajo v Stanta Cruz, pismu je bila priložena poštna nakaznica za 65.000.

Rojaki pišejo: Dragi tovariši! Naznanjamo Vam da tudi tukaj v Patagonijo dobivamo naše slovensko glasilo "Pravica".

"Pravica" nam prinaša žalostne ali resnične novice iz Jugoslavije. Zato smo napravili nabiralno polo za pomoč našemu narodu.

Iskrene pozdrave vsem čitateljem lista pošilja F. P.

Darovali po \$ 20.00: Franc

Pike, Jožef Karara. Po \$ 10.00: Jakob Cotič in Franc Žerjal. Rojak Jakob Cotič je poleg omenjene svote daroval \$ 5.00 za D.K.D. Ljudski oder, katere pa odbor daruje v pomoč domovini. Skupaj \$ 65.00.

Našim rojakom v daljni Patagoniji najprisrčnejša hvala!

Odbor U. S. J. v Córdoba je priredil v prostorih društva "Edinost" prireditve v pomoč domovini. Čisti prebitok prireditve je bil \$ 31.95. Omenjena zabava se je vršila 31. decembra p. l.

Rojaki v Cinco Saltos člani U. S. J. so darovali Slov. odboru v Buenos Airesu 44 zabojev jabolk, da se iste razproda in z denarjem

kupi obleko za poslati v Jugoslavijo. Darovali so sledeči:

Franc Šinigoj 16 zabojev jabolk po \$ 12.00 — \$ 192.00.

Franc Šinigoj 14 zabojev jabolk po \$ 10.00 — \$ 140.00.

Ivan Bitežnik 5 zabojev jabolk po \$ 10.00 — \$ 50.00.

Josip Saksida 4 zaboje jabolk po \$ 12.00 — \$ 48.00.

Josip Bitežnik 5 zabojev jabolk po \$ 10.00 — \$ 50.00.

Skupaj \$ 480.00.

Ni prvič da naši rojaki v Cinco Saltos pokažejo svojo solidarnost s svojimi rodnimi brati v domovini. Oni so bili vedno prvi v vsaki potrebni akciji. To je pač lep zgled, ki je vreden posnemanja. Vsem darovalcem naša iskrena zahvala!

Društvene Vesti

Delavsko Kulturno društvo "Lj. Oder" bo imelo svoj članski sestanek, dne 28. aprila t. l. ob 4 uri popoldne v svojih društvenih prostorih.

Ker je ta članski sestanek prvi po občnem zboru, je zato tembolj važen zato vabi vse svoje člane da se ga udeleže v čim večjem številu. Na dnevnem redu bodo točke o notranjem delovanju društva, ki jih je treba nujno rešiti.

Ženski odsek Ljudskega odra bo priredil čajanko 12. maja t. l. v prostorih Ljudskega odra. Da bo uspeh boljši nam bo zbor Ljudskega odra zapel par pesmi in tudi naši otroci nam bodo kaj zanimi-

vega pokazali. Vstopnina bo prosta ali gotovi smo da bo vsak rojak položil kaj na krožnik, da bodo naše ženske krile stroške.

Knjižnica Ljudskega odra je vedno manj obiskana. Nekateri pravijo, posebno tisti, ki se vedno radi posežejo po slovenski knjigi, da ni novih knjig in da so vse kar je v knjižnici že prečitali. Tem damo prav, ker v resnici se knjižnica že delj časa ni obogatela z novimi knjigami. Vendar pa vabimo naše člane naj od časa do časa pogledajo v našo knjižnico ker smo gotovi da bodo tam našli še vedno kaj zanimivega in podučnega.

SLOVENSKA DRUŠTVA

udružena v Koordinaciji za Pomoč Jugoslaviji priredijo

III. Skupno Prireditve

za pomoč, katera se bo vršila DNE 27. APRILA ob 8 uri zvečer v prostorih JUGOSLOVENSKEGA DRUŠTVA "SAMOPOMOČ SLOVENCEV" v ulici CENTENERA 2249 in Avda. Riestra.

S P O R E D :

- 1) Ljudski Oder:
  - DEKLAMACIJA (Lidija Lozej
  - "POPOTNICA" od I. pl. Zajca poje mešan zbor Lj. Odra pod vodstvom pevovodje Viktorja Saksida.
  - "NA DAN", isti mešan zbor pod istim pevovodjem.
- 2) Jug. Dr. "Samopomoč Slovencev":
  - "SESTRIN VARUH", kratka otroška igra v enem dejanju.
- 3) G. P. D. S.:
  - Ipavec: "OBLAČEK", mešan zbor,
  - H. Volarič: "ZVEČER", mešan zbor, pod vodstvom pevovodje Jakoba Krebelja.
- 4) "Slovenski Dom":
  - Mešan in moški zbor iz svojega repertoarja pod vodstvom pevovodje Franca Trebšeta.
- 5) Svobodna Jugoslavija Slov. Oddelek:
  - Sodeluje z eno točko.
- 6) Bariton ANGEL HROVATIN, zapoje par pesmi iz svojega repertoarja.

Pri plesu svira SLOVENSKI ORKESTER pod vodstvom Matije Sepokar.

Bufet bo dobro založen s prigrizkom in tudi sveže pijače ne bo manjkalo.

Rojaki in rojakinje posetite to človekoljubno prireditve v pomoč našim bratom v domovini!

Prireditveni Odbor.

En homenaje al Primer Aniversario del periódico " NUESTRA VOZ "

(Adm. Palpa 3625)

SE REALIZARA UN

GRAN CONCIERTO

Artístico y Danzante

el día 27 de Abril a las 20 y 30 horas

EN EL SALON

"CENTRO ARMENIO"

calle ACEVEDO 1353 - Buenos Aires

U. T. 54-3558

La Dirección del Periódico "NUESTRA VOZ", invita a los Hermanos Eslavos y sus Familiares, a concurrir a esta fiesta de la Confraternidad Eslava.

Pisma iz domovine

Pisem iz Primorske je v zadnjem času vedno več. Pretekli teden so dobili skoroda vsi naši rojaki odgovor na pisma, katera so poslali potom partizanov, ki so se lansko leto mudili v Buenos Airesu. Po večini, pisma so bila lastno-ročno oddana naslovljencem. Naši rojaki pošiljajo pisma na uredništvo v priobčitev, toda prostor v listu nam ne dopušča objaviti vseh pisem. Vzelo bo mnogo časa predno bodo vsa pisma priobčena. Mnogo pisem je zelo zanimivih, so pa tudi taka, ki so čisto privatnega značaja. Te vrste pisem nam ne pošiljajte. Rojakom iz notranjosti, ki želijo da se jim originalna pisma vrnejo, naj priložijo poštne znamke.

Naša rojakinja Zofka B. poročena Živec je prejela od sestre pismo sledeče vsebine.

Predraga Zofka in svaki!

Po dolgih letih trpljenja, muk in obupa in žalosti se Vam oglašam. Povem Vam da tiran nas je preganjal v zaporu in koncentracijska taborišča. Jaz, ljuba mama in tata smo bili eno leto v zaporu pod fašizmom. Mama in tata sta bila eno leto in pol v Nemčiji v strašnem koncentracijskem taborišču Dachau v katerem je naš ljubi oče po strašnem mučenju podlegel smrti; jaz sem zbežala in se skrivala kot zver da ne bi prišla v roke fašističnim razbojnikom. Naša stara mama je ostala sama na domu skozi tri leta in hvala Bogu je vse srečno prestala. Doma so nam vse oropali, nič zato, toda največji udarec je smrt našega ljubega očeta.

Pregnani smo bili, oropani, pretepani, gonili so nas pod puško in bajoneto kot zločince. Niso imeli obzira niti do onemoglih, niti do nedolžnih otrok, topli in ubijali so. In zakaj? Samo zato ker smo bili Slovenci in ker nas je rodila slovenska mati. Okupator je mislil da ostane naša lepa Primorska njegova, zmotil se je. Pravica je zmagala. Naš narod je s svojo lastno krvjo osvobodil naše kraje. Junaki ki so dali svoja življenja za svobodo ni so bila zaman. Pregnani je ropar, kazni božja ga je zadela, zapustiti je moral naše kraje in zbežati kakor pregnana zver. Svojo vlogo je končal. Danes naš narod prosto diha in odločuje o svoji usodi. Mnogo je bilo solz, veriga trpljenja in muk je pretrgana.

Kolikokrat smo se spomnile na Vas vseh in vpraševali ali se bomo še

kdaj videli. Danes smo doma skoraj brez vsega.

Pozdrave in poljube

Vaša Milena.

Tovariša F. Cotič in F. Sulčič sta prejela pismo od A. in V. Bogatec.

Tovariša Alojzija in Viktor Bogatec sta bila pred leti v Argentini, kjer sta imela svojo krojačnico. Oba sta bila aktivna člana Ljudskega odra in tov. Lojzka je bila dobra pevka in naši rojaki se gotovo prav dobro spominjajo njenih nastopov. Po par letnem bivanju v Argentini sta se vrnila domov. Živela sta v Trstu, ko so Nemci okupirali Trst sta bila aretirana in odpeljana v koncentracijsko taborišče od koder sta se pa srečno vrnila.

Pismo se glasi:
Dragi!

Vendar po tolikem času je sploh prišlo vaše zelo pričakovano pismo v katerem vprašate po nas vsih. Da živi smo, še to moram povedati, če ravno je to čudo posebno od mene, ker sem bila v takih krajih da sploh se ne da povedati in popisati še manj. Če ste imeli priliko videti v filmu koncentracijska taborišča Auschwitz, Belsen, Rafenzburg po vseh teh taboriščih sem bila. Viktor je bil v Buchenwald, srečen pa je bil, da je šel delat v krojačnico in tako je bil rešen gotove smrti.

Strašno je bilo trpljenje, zlati moji ljudje, gledati kako so gonili žive ljudi v krematorije. V Auschwitz je gorelo noč in dan 36 krematorijev. tam so žive ljudi žgali. Vsi ki smo bili tam smo bili skoro gotovi da prej ali slej nas bo doletela usoda, da nas bodo žive zažgali. Ali ni bilo za znoreti? Včasih sem bila prav iz zavesti, z doma nisem imela nobenih vesti, od moža tudi ne. Iz Sv. Križa jih je bilo mnogo v Nemčiji, večina njih so jih vzeli z doma in odpeljali v Nemčijo kjer so delali po tovarnah in kmetijah. Oni ki so bili na kmetijah niso trpeli velike lakote, če danes niso imeli za jesti so vendar kakšen dan našli če ne drugega vsaj korenje. Za nas ki smo bili v koncentracijskem taborišču ni bilo pomoči, strašno lakot smo trpeli. Vsak dan so

ljudje umirali, kar na kupe so jih metali in tam so ležala trupla mrtvecev. Smradu ni bilo, ker ni bilo niti za 1 kg. mesa na truplu. Jaz sama ne vem kako sem prestala vse gorje, tekem 10½ mesecev mojega bivanja v koncentracijskem taborišču nisem bila nikdar bolna. Lačna pa sem bila tako da sploh nisem imela moči niti za misliti na koga. Shujšala sem tako da sem tehtala 44 kg. toda tem bila še ena iz med najboljših napram drugim ki so tehtale 39,35 in tudi 29 kg. tega ne bodejte verjeli, ampak dragi moji, to je taka resnica kakor sem jaz živa. Upam da se bomo še kdaj videli da vam bom lahko bolj natančno povedala, saj niti jaz sama si skoro ne verjamem da sem to prestala.

Kadar so Viktorja odpeljali je bilo z njim še drugih 124 tovarišev in edino on je ostal živ. Z njimi sta bila tudi dva iz Sv. Križa, uboga oba sta končala v Nemčiji.

Tako ko so me pripeljali v taborišče so mi dali številko 82.114. številko so mi vžgali v roko pod komolec, tako da poleti moram nositi obleko z dolgimi rokavi. Kdor je imel tako številko za njega ni bilo rešitve. Srečne smo bile da se je angleška vojska naglo bližala, toda Nemci so nas odvedli iz Auschwitza v Belsen, mislim da ste videli v filmih Irmo in komandanta Kramerja zadnja sta bila naša krvnika. Imela sem zadoščenje da sem ga videla kako je moral nositi mrtve in kopati grobove. Nas so rešili 15. aprila

1945 Angleži. Takrat je bila v Belsenu strašna kuga. V času ko so zavezniške čete vedno bolj stiskale obroč proti nemški vojski, so nemške fašistične oblasti dale spečti 16.000 kosov kruha za ga dati internirancem, kruh je bil zastrupljen. Kaj je nameravala nemška komanda z nami je bilo jasno, hoteli so nam dati kruh da bi vsi pomrli. Bil je S. S. ki je šel naproti angležom in jih opozoril da naj hite rešiti ljudi v Belsenu.

145 žensk nas je šlo s Trsta, vrnilo se nas je šest, štiri so v sanatoriju in dve smo doma. V Nemčiji smo morale opravljati različna dela, kopati, nositi kamenje, pesek, itd. Vstajati smo morale ob 3¼ tudi od 2½. Mnogokrat smo morale vstati ponoči da so nas prešteli ali pa so zbirali ženske za v krematorij. Kadar so nas klicali smo morale vstati

brez obleke, stati smo morale popolnoma nage, tedaj so zbirali, bolj suhe, posebno židnje so zbirali za jih poslati žive v krematorij. Naše življenje je bilo nekaj groznega, nepopisnega, zmiraj z bikovko nad nami. Nismo imeli vode za piti. Enkrat na dan so nam dali malo "juhe" (?) in malo kruha, ¼ kruha in ¾ lt. juhe za dve osebi. Sploh nismo mogle hoditi od šibkosti.

Bila sem tudi prav pod bombami, bilo nas je 5.000 moških in 500 žensk v odprtih vagonih, čakali smo da nas odpeljejo v drugo taborišče. Vlak je stal na postaji in na drugi progi je bil vabnatran nemških vojakov ki so bili namenjeni na fronto. Prišli so zavezniški bombardirali, spustili so bombe ravno na postajo, naenkrat je bilo 1000 moških in 130 žensk mrtvih in veliko število ranjenih. Kdor je le mogel je zbežal, mnogo se jih je zateklo v bližnji gozd.

Iz koncentracijskega taborišča sem prišla 5. avgusta, Viktor pa 17. avgusta. Viktor mi je prišel naproti, domogrede sem se vsa tresla od strahu, mislila sem si da ne bom našla več nobe-nega. Zagledala sem Viktorja, zdel se mi je zelo shujšan in slabo oblečen, da se mi je prav smilil. Ko so nas osvobodili Angleži so bili primorani Nemci nas prehranjevati tako da kmalu sem prišla na 70 kg. Sedaj smo spet skupaj, čutimo se srečni.

Mi sedaj živimo v Trstu kamro prej, obleko, perilo, šivalni stroj, radijo, posodo so nam pobrali večinoma Nemci ostalo pa fašisti. Spalno sobo in kuhinjsko pohištvo niso utegnili pokrasti, kjer so prišli naši partizani v Trst in edino pohištvo nam je ostalo, toda polagoma bomo vse kupili. Tudi če bi v hlevu živeli nam ne bi bilo težko samo da smo spet skupaj. Srečni smo kot nikdar prej.

Iz Sv. Križa je padlo pri partizanih 45 mladih fantov.

Ne pozabite pozdraviti člane Lj. odra, če je le mogoče izročite naše iskrene pozdrave na kakšni prireditvi. Kaj je z učiteljem Kubikom in pa Jakob Krelj poučuje še petje pri Ljudskem odru? Izročite njima naše iskrene pozdrave. Pozdrave vsem Čepovancem in A. Klincem.

Sprejmite mnogo pozdravov vsi skupaj

Viktor in Alojzija Bogatec.

Dragi prijatelji!

Spet nam je zasijalo solnce svobode. Ne mislim na svobodo za katero smo se in se še moramo boriti, ampak mislim na tisto svobodo na katero nisem več imel najmanjšega upanja.

Ostali smo pri življenju če ravno smo bili odločeni da bi šli k vragu ali nas noče ne Bog ne hudič in tako vidite smo še tukaj.

Kadar smo se poslovili leta 1934 mi je bilo zelo težko pri sru ali od druge strani bil sem tudi vesel, ker vedel sem da grem v svoje rojstne kraje in s prepričanjem da bom dobil tukaj vezo z našo stranko ter deloval naprej do končne zmage. In res tako je bilo. Do moje aretacije bil sem vedno več ali manj aktiven, kakor so pač razmere dopuščale. Delo v pravem pomenu besede pa je začelo takoj po italijanski kapitulaciji smo začeli delati z vsemi našimi silami. Na delu smo bili noč in dan, nemška roka je začela po nas brez usmiljenja. Brez da vam opišem podrobnosti, povem vam da 1. junija 1944, sem bil aretirani in odpeljan na SS. policijsko postajo. Kakšno tolažbo sem tam našel vam nočem opisati. Na peti dan so aretirali še ženo, mesec pozneje sva bila že v Nemčiji. Jaz sem bil v Buchenwaldu en mesec; potem so me poslali v Stettin. Tam smo delali v tovarni sintetične benzine, potem smo gradili zaklonišča. Delali smo po 12 ur na

RECREO "EUROPA"

Lastnika brata ROVTAR

RIO CARAPACHAY

TIGRE, F.C.C.A.

U. T. 749-589

PRVOVRSTNI HOTEL
z najboljšo KAVARNO in RESTAVRACIJO

Prevoz s postaje TIGRE, F.C.C.A. do Recrea
in nazaj, odrasli \$ 1.—, otroci \$ 0.50

Kegljišče, velika plesna dvorana. Prostor za PIK-NIK

dan. Za jesti so nam dali košček kruha in malo margarine in zvečer 3/4 lt. župe. Pretepali so nas kakor živino. Potem sem bil v Buchenwaldu tam nas je bilo 500 od teh nas je bilo 124 Slovencev. Tam je bilo nekaj groznega, po dveh mesecih so me dali v krojačnico ali bil sem tako izčrpan in zlakani da nisem videl niti vtakniti sukanec v iglo. Zame je bila prava sreča da so me dali v krojačnico, polagoma sam se poboljšal, me niso več pretepali in tudi nisem trpel več velike lakote. Za las sem si ohranil življenje, moji tovariši so vsi umrli, ostal sem edini jaz od 124 Slovencev. V Buchenwaldu nas je bilo 2.400 internirancev imeli smo pa dnevno od 30 do 50 mrtvih. Prvega maja 1945 so nas Rusi osvobodili, domov sem prišel šele 5. avgusta. Ves čas naše internacije nismo vedeli eden za drugega.

Z nami sedaj ni slabega, vedno delam, po mojem delu pa delamo še naprej za svobodo in dokler ne dosežemo kar smo si začrtali ne bomo nehali. Obljubi li smo našim mrtvim, da se bomo borili do končne zmage in take obljube so svete. Oni so darovali svoje življenje za narod mi pa nadaljujemo po poti katero so nam oni začrtali s svojo krvjo. Borili se bomo pod vodstvom naše stranke za boljšo bodočnost vseh narodov.

Kar me vprašate o štoku je res. (Franc Štoka je bil pred leti v Argentini od koder je bil deportiran v Italijo kjer je preživel vsa leta po raznih zaporih, po kapitulaciji Italije je šel v partizane. On je sedaj politični komisar v jugoslovanski vojski. Ured.).

Pošiljam najlepše pozdrave vsim tovarišem pri Lj. odru in vsem vaščanom posebno pa Vam

Vaš tovariš Viktor.

Svoboda narodom!
Smrt fašizmu!

Tovariš Angel Hrovatin je prejel od svojega brata pismo, kateri mu piše:

Zagreb, 28.12.45.

Dragi brat!

Pred par dnevi sem dobil pismo od doma, sporočajo mi da si pisal. Zelo me veseli da ste vsi zdravi in upam da sedaj si bomo lahko dopisovali Ti bom opisal nekoliko moje življenje, komaj sem začel uživati malo življenja je napočila vojna. Dne 9. marca 1943, po no-

či so prišli fašisti v vas pobrali so vse mladeniče in nas odpeljali v Trst, drugi dan pa v južno Italijo kjer smo morali kopati proti tankovske jarke. Bilo je veliko pomanjkanje hrane in delati je bilo treba kot žival, če ni kdo delal so strašili da ga usmrte. Tako življenje smo imeli dolgih 9 mesecev, oziroma do kapitulacije Italije.

Takoj po kapitulaciji Italije so začeli naši fantje odhajati v partizane. Prav gotov sem da si čital o partizanih. V naši Primorski so se začele ustvarjati brigade primorskih Slovencev, enako so šli k partizanom vsi oni ki so pobegnili iz internacije in zaporov. Kdor je le mogel je skušal priti na jugoslovanska tla, tako sem tudi jaz zbežal in drugi moji tovariši, nekateri vaščani in iz bližnje okolice smo prišli na otok Vis v Dalmaciji. Na Visu smo se vežbali sedem mesecev, z nami so bili tudi angleži in amerikanci. Amerikanci so imeli na Visu svoje letališče.

Po sedem mesečnem vežbanju smo odšli v borbo za osvoboditi našo domovino, naše starše, sestre in brate. Začela se je velika ofenziva ki nam je uspela. Tekom borbe sem bil v Splitu, Siberniku, Zadru, v Kninu itd. Tekom velikih bitk smo mnogo trpeli lakote in žeje, večkrat mokri in umazani od blata da eden drugega se nismo poznali. Naš cilj je bil čimprejšnja osvoboditev naših rojstnih krajev in poraz nacifasističnih tolovajev.

Po nekaj mesecih borbe sem bil odpuslan v zaledje, v noge sem prezebel. Zdravil sem se v Zagrebu kjer se še danes nahajam.

Vedno me je veselilo petje, kadar sem bil s Slovenci smo vedno prepevali. Imeli smo svoj pevski zbor, največ smo prepevali partizanske pesmi, katere so danes ponarodele.

Iz naše vasi je mnogo fantov v partizanih. Jaz se še vedno nahajam v Zagrebu, pred časom sem šel domov na obisk. Tata in sestra so me prišli obiskat.

Končujemo to moje skromno pismo in te pozdravljam tebe in tvojo tovarišico

Tvoj brat Milko.

Smrt fašizmu!
Svoboda narodom!

Edini slovenski stavbenik v Saavedri Vam je na razpolago za načrte, betonske proračune in firmo

Andrej Božič in Sin

Tehnični konstruktor
DONADO 4876 U. T. 70-6112

KOVINSKO STAVBENO
MIZARSTVO
HUMAR in MAKUC

Av. Central 3720
Calle Nº 2 3729 U. T. 741-4520

Se priporoča rojakom dobro znana ČEVLJARNICA Delo solidno

L. Brankovič
MORLOTE 138 La Paternal

Naši interniranci

Kanduti Anton, 24.6.1906; Karara Raimond, 20.3.1913; Karlin Jože, 15.2.1922; Katerbič Horst, 23.9.1908; Keber Ivan, 10.7.1896; Kelec Jože, 6.4.1926; Klun Jože, 3.3.1920; Knap Ferdinand, 1.5.1910; Kobal Ferdinand, 27.5.1920; Kočijancič Jože, 18.12.1924; Kocijancič Mirko, 30.6.1911; Konrat Jože, 3.9.1924; Koprive Vilko, 29.5.1925; Koprivnik Drago, 15.2.1916; Koradin Alojz, 13.4.1917; Kordič Jože, 29.11.1925; Koruža Florian, 9.12.1913; Koruža Vencel, 6.9.1908; Kostravec Martin, 17.10.1898; Kozlovič Jože, 18.6.1927; Kosrar Mirko, 7.10.1908; Tral Jože, 20.3.1922; Kramer Avgust, 18.8.1904; Kraučer Drago, 21.4.1921; Kranjc Franc, 23.7.1919; Krajčić Tihomir, 2.12.1921; Kred Friderik, 7.2.1910; Kreus Milan, 28.9.1925; Križ Jože, 2.3.1915; Krizan Karpina, 24.2.1913; Krmeč Peter, 17.6.1922; Krneta Stevo, 17.2.1923; Kuhar Louro, Kurent Rudolf, 27.2.1894; Kuzmanovič Jovo, Jacko Jože, 6.10.1924; Lazič Milužin, Lesjak Jurij, 1.7.1913; Letig Alojz, 7.6.1925; Levstik Slavko, 15.6.1915; Likar Stanko, 17.10.1918; Lobnik Anton, 27.1.1926; Lukeš Jože, 27.4.1907; Luljus Milan, 19.4.1897; Lustic Zoltan, 2.4.1890; Maček Martin, 1.11.1890; Markežič Dominik, 3.1.1897; Makovič Johan, 1910; Martinčič Franc, 7.6.1919; Martinovič Boro, 28.8.1923; Masten Mirko, 28.8.1898; Mastinček Karl, 21.10.1903; Matjašič Drago, 30.6.1895; Mauri Štefan, 21.12.1879; Medja Anton, 7.8.1909; Meglič Anton, 16.1.1913; Meglič Jože, 3.6.1900; Mesojednik Franc, 15.11.1911; Mervic Anton, 9.5.1888; Mikec Stanko, 22.9.1923; Milošević Milorat, 21.3.1913; Mislaj Jože, 21.4.1913; Modrusa Mate, 18.9.1900; Brak Ivan, 6.5.1898; Mrak Milan, 14.8.1928; Mrakič Oskar, 20.10.1923; Mozetič Anton, 27.5.1915; Naglič Vekoslav, 4.7.1910; Nardoni Julij, 11.2.1923; Naplačen Ignac, 13.10.1989; Oblak Jože, 14.11.1902; Ogron Jože, 25.3.1909; Obrecht Srečko, 8.8.1921; Okolesan Vasa, 24.11.1900; Oman Alojz, 28.4.1920; Omerzel

Anton, 13.6.1890; Omerzel Anton, 13.6.1925; Oparušič Boro, 6.8.1925; Oparušič Nikola, 5.5.1923; Osolnik Franc, 25.1.1909; Pečariš Branko, 3.2.1925; Pahor Stanko, 5.5.1893; Pavločič Slavomir, 22.10.1908; Pavlica Just, 3.8.1919; Pempel Srečko, 14.5.1912; Perič Peter, 7.6.1922; Petkovič Ivan, 27.8.1910; Petrič Andrej, 19.7.1907; Petrovac Avgustin, 9.11.1906; Pezdič Jože, 13.3.1911; Pitar Rado, 23.2.1921; Pirc Ivan, 21.3.1902; Podviz Franc, 23.2.1923; Pogačar Rudy, 6.4.1910; Pogačnik Andrej, 30.11.1901; Poličnik Peter, 7.2.1914; Porenta Jakec, 21.10.1891; Povs Jaroslav, 24.4.1920; Praprotnik Janez, 15.1.1919.; Pretnar Leopold, 28.11.1929; Prebil Lado; Primožič Martin, 18.9.1908; Puklij Slavko, 14.5.1921; Pungarčar Stane, 18.9.1918; Purgar Markol, 23.3.1930; Putnik Djordja, 27.7.1910; Rajkovič Tomo, 1.1.1912; Rajkovič Fran, 8.12.1919; Rapolt Maka, 18.2.1906; Rasportan Anton, 15.1.1913; Rebol Franc, 16.4.1920; Rodela Joža, 25.6.1896; Rojko Stanko, 16.4.1924; Rondič Valerij, 23.7.1905; Rožič Milan, 16.3.1924; Rožič Maks, 3.8.1913; Rožič Peter, 20.7.1925; Ružič Martin, 21.9.1920; Samardžič Nikola 1928;

MIZARSKA DELAVNICA
Izdelava pohištva

Ignac Košer

Guido Spano 665 Munro F.C.E.

Cochería
"VILLA REAL"

SEPELIOS - AMBULANCIAS
CASAMIENOS
Av. Fco. Beiró 5000 - U. T. 50-4791

Dr.
CONSTANTINO VELJANOVICH
Sala especial para tratamientos del reumatismo y sala de Cirugía
Atiende:
Lunes - Miércoles - Viernes
pedir hora por teléfono.
Defensa 1155 U. T. 34-5319

PIVARNA
KROGLIŠČE in KEGLIŠČE
DJURO KOVAČ
Sveže Pivo
★
WARNES 2113 La Paternal

RESTAURACIJA

"Pri škodniku"
KROGLIŠČE IN KEGLIŠČE
Jožef Škodnik

Añasco 2652 U. T. 59-8995

KROJAČNICA
Stanislav Maurič
Velika izbira modernih oblek

Trelles 2642 U. T. 59-1232

TRGOVINA JESTVIN
in raznih pijač
Franc Spačal
Perú 498 Villa Martelli
U. T. 741-0034

TRGOVINA JESTVIN
Oton Turel
ANDRES LAMAS 1265
U. T. 59-1892

L. ROJIC
TRGOVINA JESTVIN
TRES ARROYOS 1600
U. T. 59-2153

Elegantne obleke po najnovjšem kroju, si lahko nabavite pri
Krojačnici "GORICA"
Franc Leban
WARNES 2191

FRANC ŠTEKAR
Stavbinski podjetnik
★
Ramón L. Falcón 6371
U. T. 64-3084

Josip Hlača
Mehanična delavnica
Villa Real 140 José Ingenieros
U. T. 757-640

P R A V I C A

Editado por las Sociedades D.K.D. Lj. Oder, S.F.D. I. Cankar y Agr. Yug. Libre - Com. Esloveno

IZ SAAVEDRE

Devet let nas loči od dneva ko smo v Saavedri ustanovili društvo "Ivan Cankar". V začetku je bilo mnogo navdušenja in tudi uspehov, toda polagoma je društvo začelo pešati in pred vsem radi tega ker so se mnogi aktivisti odstranili. V začetku smo imeli dober mladinski pevski zbor, kateri je po raznih odrih žel obilo uspehov, kateri pa na žalost že več let ne obstoja.

Naš mladinski zbor, ki je bil eden prvih te vrste je bil ponos društva in naselbine. Danes tega več ne moremo reči.

Vprašati se moramo kje je vzrok da je mladina odšla iz društva. Kdo je kriv? Mislimo, da društvo ne, saj je žrtvovalo vse za obstoj naše mladine. Radi tega se danes društvo "Ivan Cankar" ponovno obrača do vse mladine v Saavedri in okolici z klicem na ponovno delovanje, katero je neobhodno potrebno, ker časi in razmere zahtevajo tako.

Mladina, pristopi v društvo "Ivan Cankar" ter zavzemi tvoje mesto, kot je to napravila mladina ostalih Slovenskih društev.

Pustimo na stran vse morebitne pomisleke in zunanje nesporazume ter skupno oprimo se dela za enotnost in dobrobitje Slovenske naselbine.

Slovenskim družinam v Saavedri in okolici! Odbor društva "Ivan Cankar" se obrača do vas in vam naznanja da društvo potrebuje vaših moči, pogrešamo mnogo Slovencev in Slovenk, kateri sploh ne vedo kje je naše društvo, čeprav obstoja že devet let. Res žalostno je kaj tacega povedati, toda to je gola resnica preko katere ne moremo.

Saavederčani! Če ste pravi slovenski delavci in delavke, dolžnost vaša je da pristopite v naše društvo in se oprite delovanja. Šele na tak način bomo lahko šteli, koliko pravih zavednih Slovenk in Slovencev imamo v našem okraju.

Ferdinand Cotič

Trgovina z železnino

★

Lope de Vega 2989

U. T. 50-1838

TRGOVINA JESTVIN

Srečko Turel

TRELLES 1402

U. T. 59-4104

INSTITUTO DENTAL MODELO

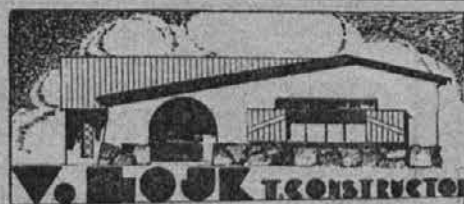
DE ESPECIALIDADES

Director: Dr. M. MUCHNIK

Govori se slovensko — Cene zmerne

SANTA FE 3511

U. T. 71-5692

PLANOS - CALCULOS
HORMIGON ARMADO
CONSTRUCCIONES

Pedro Morán 5130 U. T. 50-7186
Esc. Lope de Vega 2802 50-5995

Zato pa ne izogibajte se, pokažite da ste Slovenci, da ste vredni sinovi onega velikega naroda, ki je žrtvoval vse za svobodo svoje zemlje in svoje krvi. Skrajni čas je rojaki, da se tudi mi v Saavedri in okolici združimo okrog našega društva, ki nosi ime našega velikega delavskega pisatelja Ivana Cankarja.

M. T.

OBČNI ZBOR

Odbor S.P.D. Ivan Cankar vabi svoje člane in članice na 9ti. redni občni zbor, kateri se bo vršil v nedeljo 28. aprila ob 16 uri pop. v društvenih prostorih, ulica Ramallo 4962. Prisostnost obvezna.

PROMOCIJA. — Pred časom je bil promoviran za konstruktorja rojak Andrej Božič. Izpit je napravil na tukašnji šoli "Volta" sedaj dela skupno z očetom ki je tudi stavbinski mojster. Rokjak Božič je aktiven član S. P. D. Ivan Cankar kakor tudi vsa Božičeva družina.

HIMEN. — Poročila sta se 9. marca t. l. naš rojak Lucijano Vidau in Blanca Falibene. Svatba se je vršila v Ituzaingó v krogu domačih ljudi. Mlademu paru naše iskrene čestitke.

ŠTORKIJA. — Štorklja je obiskala 11. t. m. družino našega rojaka Antona Krebelj in njegovo ženo Zorko, ter jima prinesla brhkano punčko kateri so dali ime Alicija, Amanda. Srečnim starišem naše čestitke.

Ko se je nahajal v bolnici naš rojak Filip Urdih, ki je pred časom umrl v bolnišnici Alvear, je za njega nabiral denar med svojimi znanci in prijatelji naš rojak Franc Sedevčič. Od nabrane denarja je ostala svota pesos 13.50, katere ni izročil F. Sedevčič rojaku F. Urdihu, ker je podlegel bolezni. Nabiralec in darovalci so odločili naj se denar izroči U. S. J. v pomoč našemu narodu v domovini.

PRVO SLOVANSKO POGREBNO PODJETJE

Peter Sauchuk

Av. San Martín 5468 U. T. 50-8539

KROJAČNICA

★
FRANC MELINC

★
Paz Soldan 4844 U. T. 59-1356

NA POTI V SVOBODO

PRVA PREIZKUŠNJA.

LADISLAV KIAUTA:

Bili smo šele na začetku poti, na začetku marša naše štirinajste divizije preko bratske hrvatske zemlje v nove zmagoslavne boje v slovenski štajerski. Zjutraj smo se spustili s poslednjih obronkov žumberaških planin v ravnine, v strnjenih bataljonih s strojnicami in harmonikami na čelu. Tako zmerom korakajo naši borci: vedrega čela in s partizansko pesmijo v bojni pohod. Borci Tomišičeve, Serčerjeve, Bračičeve, Borci treh naših slavnih, ponosnih brigad.

"Zdravi drugovi!" so nas pozdravljali seljaki s stisnjeno pestjo vsepovsod. Njihove žene in dekleta v slikovitih narodnih nošah so nas s pisanimi robci mahale v pozdrav. Ponujali so nam kruha in vina s svoje mize, kakor so z nami delili vsa vznešena čustva in občutja sreca v povezanosti in nerazdružljivosti osvobodilne misli. Bili smo si bratje, še več, bili smo si tovariši.

Zdaj dolgo ne bomo videli planin, spremljala nas bo prostrana, le tu tam malce valovita in gozdната ravnina. Nekje v daljavi reže to neskončno ravan široka struga Save; naša divizija je le za dober partizanski marš oddaljena od Zagreba. Obšli bomo ustaško prestolnico v širokem loku, prečkali nekje železniško progo, ki drži v karlovsko stran, potem spet železnica, velika cesta, prehod preko Save in še preko cele vrste prometnih poti. Veliko in smelo nalogo smo si zadali in dosti vsega nas še čaka preden se bomo spet dvignili v grčice. To bodo takrat najbrž že prvi obronki naših domačih štajerskih planin.

Kaj več o načrtih našega velikega pohoda bi vedeli povedati v štabu divizije, ki se je čez dan vselil v vasi Purgarija. V dveh prostornih kmetskih izbah se neprestano vrste posvetovanja, komandant in komisarji se sklanjajo nad zemljevidi in šepetajo med seboj važne reči. Vrata se tiho odpirajo in zapirajo, domači partizani in terenci prihajajo poročat, patrole in obveščevalci odhajajo na vse strani. Nekaj posebnega se pripravlja, to vemo vsi. Dobro bi bilo malce spogledati se z bando, si žele borci iz srca. Nismo še doživeli te časti. Banda. S tem zvencim in častnim imenom je nagra-

dil narod ustaške in okupatorske tolpe.

Na večer smo že peli, zbrani na vaškem križpotju, partizanske pesmi. Vaščani so nam navdušeno vzklikali in mladenke so odgovarjale z domačimi partizanskimi popevkami, ki so v letih osvobodilne borbe že davno ponarodele. Potlej je v prvi nočni uri prišlo povelje: V zbor. Iz sosednjih naselij so ta čas že prikorakale vse tri brigade in razvili smo se v dolgi koloni daleč na polje. Bataljon za bataljonom, vmes konji in mule do vrha naložene s težkimi Bredami, cevmi minometov in topiči. Zmeraj z nova zadivljeni in ponosni postajamo ob pogledu na zbrane vrste tovarišev-borcev, na silo, ki jo je že prenekaterikrat pokusila sovražna premoč. V siju mesečine se je svetlikalo hladno orožje, ob katerega jekleni zid se je že tolikokrat sovražnik zaman zaganjal, da bi ga strl in uničil. Nas, našo divizijo? Nikdar in nikoli ne!

Brigade se razvrščajo, Tomišičevi korakajo mimo nas, oni bodo vodili nocojšnji pohod. Kako lepo je, da utegneš še zadnji trenutek pozdraviti in stisniti roko tovarišem, ki jih nisi videl že ves dan. Navezani smo drug na drugega boli kot na življenje in smrt. "Na svidenje tovarišija, onkraj proge!" vzklikamo. Zdaj že vemo, da nas čaka nocoj prva preizkušnja — prehod preko železniške proge.

Vaščani so nas obkrožili, gletajo konje in mule, mitraljeze, topove in se divijo na glas. Zanje je praznik ta dan. Niso videli še takšnevojske nikoli.

"Idete nad Zagreb drugovi?" boža očanec topovsko cev, ki jo mula potrpežljivo nosi. "Bogami, mitraljeza kod vas, topova i svega. E, ima vas silna vojska, jao bandi! I ja sam bio u svetskom ratu."

Stara majka nas treplja po ramih in je vsa dobra v materinski skrbi. V enem dnevu smo ji prirasli k srcu kakor rodni otroci.

"Ostanite kod nas, deca! Na pruzi je banda!" Majka plaka in misli na dva sina, ki partizanita nekje v Liki. Še poslednji stisk rok, pa sretan put i na svidenje. Kolone se premaknejo v pohod. Kakor brezkončna se zdi kača, ki se počasi giblje, zmerom bolj oži in izginja nekam daleč. Mesečina jasne, zvezdnate zimske noči je tačas že dodobra obsvetila ravan, katere letos še ni pobelil sneg. (Nadaljuje.)

Trgovina čevljev nudi izbiro povrstnih čevljev vseh vrst po res ugodnih cenah.

ŠOLSKE POTREBSČINE

ALBERT BELTRAM

DONATO ALVAREZ 2288

LA PATERNAL

Bar in RESTAVRANT "MIRAMAR"

PARRILLA - PRVOVRSTNA KUHINJA - KEGLIŠČE

J. LAH

Avda. Fco. BEIRO 5294

U. T. 50-4300

Odbor za Jugoslovansko Primorje v Argentini

V KATEREM SO VKLJUČENA VSA SLOVENSKA DRUŠTVA IN SKUPINE, 16 PO ŠTEVILU NAŠE GESLO: DO ZADNJEGA JUGOSLOVANA, VSI MORAJO BITI VKLJUČENI V MEJE FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE!

LA POBLACION YUGOESLAVA EN VENECIA JULIA

ESLOVENOS Y CROATAS SOMETIDOS A ITALIA POR EL TRATADO DE RAPALLO (12 DE NOVIEMBRE DE 1920).

Según el censo austriaco de 1910, había en la Venecia Julia una población eslava que por el Tratado de Rapallo pasó bajo el régimen italiano, en las diversas provincias que se descomponen en las siguientes cifras por distritos y provincias:

Provincia de Gorizia - Gradisca	154.736
Ciudad de Trieste	59.319
Istria (sin la parte que quedó en Yugo eslavía)	192.056
Parte de la provincia de Carniola	58.027
Provincia de Reka (Fiume)	15.687
Parte de la provincia de Carintia	1.502
Venecia Slavia (Beneška Slovenija)	56.944
	558.251

Según lo establecido por el censo eclesiástico italiano del año 1930, estadística hecha para establecer el elemento eslavo, había en las siguientes Diócesis:

Gorizia	207.161	eslavos
Parénzo	75.259	"
Fiume	64.273	"
Trieste	221.301	"
Udine	39.725	"
	607.719	

La estadística italiana que por última vez citó la población por su nacionalidad, fué la del año 1921, y dice que había en la Venecia Julia sólo 377.000 eslavos. Ni los mismos italianos creían en estas cifras, como lo demostró el escritor italiano Gaetano Salvemini, que afirmó el hecho de que Italia se anexó más de medio millón de eslavos en la Venecia Julia.

Cómo llegó Italia a las cifras del censo de 1921, (y hay que subrayar que este censo se llevó a cabo antes de que el fascismo llegara al poder), se explica citando tan sólo unos pocos ejemplos:

En Barkovlje (Bárcola), suburbio de Trieste, el número de eslovenos admitido por

el censo no fué superior al número de niños que concurrían a las escuelas eslovenas, en aquel tiempo todavía existentes. Y bien, estos niños eslovenos tenían padres y muchos también hermanos adultos que ya no concurrían a la escuela, pero para la estadística oficial italiana todos ellos no eran eslovenos, sino lo transformó de golpe en "nuevos italianos" o mejor dicho en "italianísimos".

Otro ejemplo: En la localidad de Moščenice (Moschiena) había en el año 1921, 360 escolares eslavos, pero el censo italiano encontró en este lugar sólo 3 eslovenos y 13 croatas adultos.

A partir del año 1921 Italia "perfeccionó" tanto sus estadísticas, que éstas crean como cosa muy natural y oportuna en no mencionar más a sus súbditos eslavos de la Venecia Julia.

El aspecto etnográfico de Venecia Julia, cambió mucho después de su anexión por parte de Italia después de la primera Guerra Mundial. Italia fomentó en toda forma la inmigración de italianos, a la vez que muchos eslovenos y croatas de Trieste, y de las provincias de Gorizia e Istria fueron forzados a emigrar. Por ejemplo, en Tolmin había, según las estadísticas de 1936, 712 italianos inmigrados sobre una población de 1.164. En Postojna (Postumia) los habitantes en el año 1936 llegaban a 3.804, de estos 2.277 eran italianos llegados del interior de Italia, llamados comúnmente por los habitantes del lugar "regnicoli", apodo muy conocido que se daba a los italianos inmigrados cuando en Venecia Julia y Trieste dominaba aún el imperio Austro-Húngaro.

Tomando en consideración todos los factores demográficos, como emigración forzosa de eslovenos y croatas, el crecimiento natural de la población, que entre los eslovenos era normal el aumento de 20 por mil anualmente, y agregando a la población eslava de Venecia Julia el porcentaje que tanto los censos austriacos como también la estadística italiana (tergiversando la verdadera proporción de italianos y eslavos) quitaban a la misma, llegamos a la conclusión de que en la Venecia Julia había antes del estallido de la segunda guerra mundial (1939) todavía de 600.000 a 650.000 habitantes yugoeslavos.

Stabar

Preteklost in Bodočnost Primorskega Ljudstva

Luč od vzhoda!... Ponižani, užaljeni in teptani upirajo danes pogled na vzhod, odkoder edino še prihaja žarek upanja jugoslovanskemu narodu, zlasti primorskemu ljudstvu, ko se gre za popolno zmago Primorske, Istre in Trsta, ki morejo biti za vsako ceno priključeni k materi domovini: Jugoslaviji. Maja leta 1945 je bilo konec edinole svetovnega klanja in strnje nacifašizma v glavnem, a popolne zmage pravice nad krivico še zdaleč ni doseženo; zapadna in vzhodna diplomacija sta si v polnem boju... Kdo bo zmagal! Slovani so si pred celim svetom dokazali svojo življensko moč; na obzorju zgodovinskih dogodkov se pojavlja nova doba: doba vstajenja ponižanih, teptanih, razžaljenih, zaničevanih...

Trdno strjeni, ramo ob rami z ostalimi Slovani, vsi z isto idejo prežeti, z istim ciljem so Jugoslovanski narodi skoro zaslepljeni od svetega srda proti tolikšnim zgodovinskim krivicam drveli v obupni boj proti svojim tradicionalnim krvnim sovražnikom. Za ceno strašnih žrtev so zmagali, zmagali ne samo zunanje, marveč tudi notranje. Temelji starih krivičnih in protiljudskih režimov so se zazibali po vsej Evropi, ki so gospodarili z absolutizmom in nasiljem ter proti ljudski volji in koristim. Na političnem in socialnem obzorju Evrope se je pojavila nova doba, ki obeta pravične bodočnosti za široko ljudske plasti.

Tudi za slovenski narod je nastopila doba prerojenja in srečnega začetka v novo bodočnost. Prišel je dan obračuna z vsemi, ki so nas tlačili, zavajali in izkoriščali. Tisoletne sanje in nevtušene težnje po svobodi se vresničujejo. Slovan prihaja na dan.

Dvoje teženj sta vodili slovensko ljudstvo v tistih trenutkih, ko se mu je šlo za biti ali ne biti, ko mu je grozila popolna narodna smrt, ko so se vlekli do smrti izmučeni in okvaljeni možje in fantje mimo požganih in razsutih domov z eno samo mislijo: združitev vseh južnih Slovanov pod eno samo zastavo, to je z eno samo idejo skupnosti za dosego pravičnega socialnega življenja, ki ga v starih krivičnih družabnih sistemih ni bilo mogoče pričakova-

ti. Zadnje se je v glavnih potezah naglo doseglo, prvo pa še čaka dokončne rešitve ter je danes predmet svetovnega vprašanja. Zato se temni oblaki še zbirajo nad naše ožje domovino, nad našim Primorjem, Istro in Trstom, katerega vprašanje bode ponovno reševali v Parizu, brez upanja na uspeh, ker ministri zapadnih velesil ne vidi ideja iskrenosti in pravičnosti napram našemu slovenskemu narodu. A ker so za tem vprašanjem, ki je življenske važnosti za nas Primorce in Istrane, strnjeni vsi slovenski narodi, nam je rešitev in zmaga zagotovljena; tembolj, ko je naše ljudstvo doma pripravljeno do zadnjega se žrtvovati za svojo svobodo in smo mi v ziseljenstvu pripravljeno do zadnjega jih podpirati po naših skromnih močeh pri svoji pravični zahtevi, kajti njih nesreča bi bila hkrati naša nesreča.

Kruti nacifašistični zmaj je premagan. Svetovno sodišče sodi ta čas zločince, ki so našemu narodu in ostalim prizadejali strašnih ran, ki ne bodo dolgo zaceljene in nikoli pozabljene. Ni pa še premagano nam nasprotno razpoloženje od strani zapadnega sveta. Skušajo dopovedati svetu ter s svojo zlonamerno zmoto s silo uveljaviti, da nismo vredni svobode in enakosti v smislu Atlantske pogodbe. Naši možje se trudijo prepričati svet o pravični zahtevi spoštovanja malih narodov ter priznanju naše kulture, ki se mora pošteno in pravilno meriti po kakovosti in ne številčnem obsegu.

Slovani, predvsem Rusi in Jugoslovani, so popolnoma osamljeni v tem za nas odločilnem boju. Zato je naša dolžnost, da napravimo vse kar je v naši moči, da jih podpremo pri tej zgodovinski nalogi, ko se gre za našo usodo. Če zmaga ne daje zmagovalcem po lastnem okusu prirojenih pravic, kot sami zatrjujejo, tem manj jim daje pravice narodnega in kulturnega nasilja nad našim številčno majhnim in gospodarsko šibkim narodom Julijske Krajine. Priznavamo sicer Italiji njeno sekularno kulturo, kar pa ne pomeni, da Slovenci nimamo svoje na katero smemo biti mirne vesti ponosni, kajti v svoji "neprosvitlje-

Nuestros derechos sobre Venecia Julia

Es muy doloroso para un yugoeslavo y especialmente para un esloveno de Venecia Julia, oír discursos y declaraciones de algunos estadistas que recientemente en la conferencia de cancilleres de París afirmaban que Trieste y gran parte de la Venecia Julia pertenecen a Italia. Todo parece que los aliados occidentales se inclinan a favor de las demandas italianas sobre estas tierras sufridas y ensangrentadas por la sangre vertida de los mejores hijos eslovenos. Los eslovenos de la tan disputada región, no han dudado ni un instante, de que terminada la contienda le serán satisfechas sus justas aspiraciones, y que finalmente se unirán con sus hermanos, porque estaban convencidos de que lógicamente así debía ser resuelto su problema nacional. Por eso han conservado su idioma, sus costumbres y su fe, durante veintidós años, de continuas persecuciones bajo el fascismo italiano.

Hoy, estos bellos sueños van esfumándose, al ver, que otra vez se quiere repetir el crimen de Rapallo y separándolos de la

querida patria de los yugoeslavos. Estas ansiedades están expresadas en las cartas que escriben nuestros compatriotas de la Venecia Julia, donde los restos del fascismo encubierto con manto de la democracia, se dedica a los actos de terrorismo sobre la población Eslovena la que expresa sus sentimientos yugoeslavos.

Basta mencionar el ejemplo de último primero de mayo, cuando desfilaron en Trieste 250.000 personas llevando banderas yugoeslavas y carteles con leyendas escritas a favor de yugoeslavia. Los elementos de aspiraciones contrarias, evidentemente en minoría, no se atrevían molestar a los manifestantes, pero al regresar estos a sus hogares fueron atropellados y golpeados por los fascistas. Y no es sorprendente ver que las autoridades aliadas guardan una actitud pasiva con respecto a estos hechos. Hay numerosos casos similares que se repiten diariamente, pero el valiente pueblo esloveno de la Venecia Julia, que ha dado 40.000 combatientes al mariscal Tito por la lucha de liberación,

noati" ne bomo nikoli priznali, da nas smeje "visoko kulturni" podjarmiti. Če nas radi tega smatrajo barbare, nam je čisto vseeno. Doba podrejene krščanske civilizacije, kot njih demokracijo imenujejo, je minula. Naš pogled je vpert na vzhod, odkoder nam prihaja resnična civilizacija, ne umešma kakor iz zapada, marveč resnična v narodnem, gospodarskem, socialnem in političnem pogledu. Bodočnost nam obeta edimole "Istok".

Odsev naše narodne zavesti je življenjskega pojmovanja v sedanjem težkem momentu, o čemer nam pričajo nešteta zasebna poročila, ki dnevno prihajajo iz domovine. Pričajo nam požgane in posute hiše, vasi in mesta, ki so danes v slavalokih in zastavah, ko so, četudi v razvalinah, na osvobojenih tleh... ne še vsa, a bodo. V tej strašni Golgoti, ki jo je moral naš narod prestati, pozablja na prestano trpljenje, ko ima vprte oči v svobodno bodočnost.

Primorsko ljudstvo nam je živa priča politične zrelosti. Odklanja samozvane vladarje, ki so se pretvarjali, da so od "Boga in naroda" postavljeni; narod hoče biti sam gospodar svoje usode. Tudi je zelo malo pozornosti vzbujala v našem ljudstvu zapadna kultura, ki praktično ni imela velike vrednosti za širše ljudske plasti, marveč je bila čestokrat samo pretveza, da se ga je lažje podredilo sebičnim materjalnim namenom posameznikov ali organiziranih pustolovcev, kot je bil v bistvu nacifašizem. Oba sta se namreč sklicavala na visoko kulturo svojih narodov, da sta lažje dosegla svoje zločinske namene. Pa se še dobijo, ki smatrajo s pričo vsega, da je središče civilizacije in kulture Rim in da se je pri vsej očitni dekadenci treba prilagoditi zapadnim tendencam, če se hoče vzgojiti ljudstva v luči resnične bodočnosti. Neizpodbitno dejstvo pa je, da so bili viri naše najčistejše kulture vedno le iz vzhoda. V kolikor smo prejeli iz latinstva in germanstva nam je bilo največkrat prej ali slej samo v škodo.

Zgodovina našega trpečega ljudstva nam jasno priča o njegovi življenjski moči in odpornosti. Skozi vso dobo podrejenosti, včasih malo spremembe izpod enega ali drugega jarma, je vseskozi ohranilo kristalnočisto začetno narodnost, vztrajalo pri narodnih in socialnih bojih, vzdržalo skupnost ter se nikoli oddaljilo od svojega cilja.

V to duhovno trdnjavo so se zagnali nekateri nam sovražni državniki, ki očitno ne poznajo bistva naše odpornosti ali pa so slabnega mnenja, da se bo nas še dalo porušiti na stopnjo hlapčevstva. Zato igrajo

zadnji poizkus na našem Primorskem, Istri in Trstu. Če bi se vsaj od te strani še dalo zasadi kremlje v našo slovansko telo. Prilika se jim zdi kar najugodnejša. Spor med Jugoslavijo in Italijo je treba izrabiti, to je, da bi ostala naše zemlja pod zavezniško oblastjo, katere gospodarski in politični položaj bi pridno izrabljali sebi v prid. To je torej naše sedanje vprašanje. Tu se borita dva tabora: Slovanski in protislovanski. Brez dvoma igrajo Slovani odločilno borbo.

Zapadne reakcionarne sile povzdigujejo klic do neba, da grozi idejološka in gospodarska nevarnost od vzhoda. Vzhodni Slovani, to je Rusi, pa praktično ničesar nočejo, marveč samo želijo, da bi zavlada demokratična ideja vsaj med slovanskimi narodi, ki so za ta načela najbolj dovezetni, saj so skoro izkrvaveli zanjo.

Te dni se bodo zbrani ministri v Parizu spet pričeli boriti za ta prvenstva. Že vnaprej vemo, da nas ne bo nihče branil slovenski narodi, predvsem Jugoslavijski, ki je pri tem neposredno prizadeta in Rusija, ki se je izkazala resnična zaščitnica vseh ki se jim krivica godi in tako tudi nas Slovencev. Naš položaj je jasen in nedvomljiv. Zahtevamo slej ko prej našo zemljo do zadnjega metra, na kateri živi in umira naš človek od začetka svoje zgodovine. Do tega nam dajejo pravico, naši zgodovinarji, pesniki, pisatelji, ki so to ljudstvo preobrazili in dvignili na stopnjo kulturnega naroda. Če tega ne bo mogoče na miren način doseči, tedaj ima naše ljudstvo vso pravico s silo uveljaviti svoje dedne pravice. In smo prepričani, da jih bo tudi uveljavilo: Sadej ali pa nikoli več.

Vendar še vedno upamo, da se bo dalo na miren način vse urediti. Načinov in dokazov naše pravične zahteve je več. Eden teh bi bil plebiscit, iz katerega smo prepričani, da bi izšli zmagovalci. Priznamo da je v Trstu v večini italijanski življelj, ki se je tekom naše podrejene zgodovine tja naselil, a vemo tudi in tržačeni še najboljše, česar niti ne prikrivajo, da bi bil Trst brez zaledja mrtvo mesto. Vendar so Jugoslavniki pripravljani dati italijanski manjšini vse pravice, kakor jih mi nismo bili nikoli deležni. Nočemo vračati krivico za krivico, nočemo krasti če so nam krádlji, nočemo zaničevati če so nas zaničevali; pač pa hočemo naše pravice, da se vpoštevajo naše velikanske žrtve v boju s skupnim sovražnikom in da smemo biti deležni istih pravic kot vsi drugi narodi, ki so se borili za pravičnost na svetu.

Joško Filipič.

no deja de demostrar al mundo sus anhelos, porque no podrá olvidar nunca los tristes años de ocupación italiana, cuando el fascismo desencadenó todo su furor sobre su provincia y que su permanencia en ella consistía en un verdadero despliegue de sadismo desenfrenado.

Es curioso oír los actuales políticos italianos, afirmando los "derechos legítimos" sobre Trieste y Venecia Julia, insistiendo de que la población de Goricia, Trieste y Pola, y la de diversos puntos de la costa occidental de Istria, es italiana en su mayoría. Reconocemos la veracidad de estas afirmaciones de que en estas ciudades hay una mayoría italiana, aunque, nunca pasa el 55 por ciento. Pero en todos los subur-

Mariscal Tito

bios y los campos, es decir en la mayor parte de Venecia Julia, la población yugoeslava es un cien por cien, formando estas ciudades como islas en un mar yugoeslavo.

Hay que tomar en cuenta que los sur-eslavos de estas regiones son autóctonos por lo menos por muchas generaciones. Sus antepasados poblaron estas tierras ya hace trece siglos, mientras los italianos son inmigrantes. Ya antes de la primera guerra mundial, cuando la Venecia Julia con Trieste, formaba parte del imperio Austro-Húngaro, los gobernantes de Viena daban más privilegio a los italianos, facilitándoles la inmigración, mientras los eslovenos eran perseguidos por sus ideas irredentistas. Austria consideraba que los eslavos representaban un peligro mayor para su imperio que los italianos. Los cargos administrativos y las municipalidades en las ciudades de Trieste, Goricia y Pola estaban a cargo de personas de nacionalidad italiana. Los censos que los últimos años de dominio austríaco se efectuaban en Venecia Julia, también estaban a cargo de los funcionarios italianos, por tal razón, los resultados carecen de seriedad, porque provienen de fuentes parciales que perseguían a los eslavos.

Sin embargo, en conformidad con la estadística austríaca, Goricia, por ejemplo, contaba en el año 1919, con 29.562 habitantes, 14.812 italianos y 11.512 eslovenos, mientras la provincia de Goricia, según el censo del mismo año, contaba con 154.453 habitantes, de estos solo 15.433 eran italianos. Las estadísticas, si nos atenemos a las informaciones italianas y austríacas, dicen que Trieste contaba en el año 1910 con 118.353 italianos y solamente 60.000 eslavos. En esta ciudad marítima la lucha contra la población de habla eslava era mucho más abierta, que en ciertas ocasiones hasta se les prohibía el uso de su idioma. Aunque estas estadísticas fueran ciertas, Trieste debe pertenecer a Yugooslavia, porque estas estadísticas pertenecen a la ciudad, no a sus alrededores, que constituyen una compacta población eslava en

un cien por cien. Y más aún, todo su territorio propiamente dicho es tierra absolutamente yugoeslava. Los que pretenden dar Trieste, a pesar de esto, a Italia, deben saber que esto significaría dar a Italia el derecho jurídico sobre una ciudad en el territorio yugoeslavo.

Las razones históricas, que Italia pretende tener sobre estas comarcas, constituyen las viejas aspiraciones imperialistas. Como es sabido, Italia anexó estas tierras después de haber traicionado a su aliada Austria, declarándole la guerra el 24 de mayo de 1945. Las potencias occidentales le habían prometido las regiones de Venecia Julia en un pacto secreto, firmado anteriormente en Londres, como recompensa por su entrada en la guerra contra las potencias centrales. Terminada la guerra, Austria suscribió en Saint Germain el 10 de setiembre las condiciones de paz con sus vencedores. Italia recibió de Austria el Trentino, Alto Adige, y en forma no muy segura la Venecia Julia. Las arbitrarias exigencias de la delegación italiana no solamente sobre toda la Venecia Julia, sino también sobre casi toda la Dalmacia, suscitaban acaloradas discusiones. Ya era evidente que la paz se iba a firmar a expensas de Yugooslavia, que en aquel entonces recién empezaba a formarse como estado. Después de largas discusiones, Yugooslavia se vio obligada a firmar el Tratado de Rapallo el 12 de noviembre de 1920. El conde Sforza al referirse a este tratado, que consideraba un triunfo suyo, y poniendo al descubierto sus tendencias imperialistas, escribió en una ocasión: "Los yugoeslavos resistieron largo tiempo a mis demandas; encontraron duro tener que ceder más de medio millón de eslavos, aunque, como yo les decía, no era culpa nuestra que ellos vivieran en el lado italiano de los Alpes... Di media vuelta y los dejé bruscamente..."

Desde entonces se inició el Calvario para los eslavos de Venecia Julia. No solamente eran perseguidos por Italia después del advenimiento del fascismo, sino que también por la Italia liberal de Giolitti y conde Sforza.

Desde 1919 a 1939, Italia disolvió y destruyó 435 sociedades culturales eslovenas a lo largo de Venecia Julia y confiscó sus propiedades. Prohibió toda la prensa y literatura eslovena. La Sociedad de San Hermácora tenía en Goricia 10.000 socios e imprimía anualmente 60.000 obras y libros, científicos y religiosos. En la ciudad había dos imprentas en las que se imprimían 12 periódicos eslovenos.

Los años de ocupación italiana, el fascismo empleó los métodos más bárbaros en su campaña contra la población eslovena y croata. Aún están en la memoria de los eslovenos de la Venecia Julia las famosas expediciones punitivas contra sus aldeas, con el fin de aterrorizarlos. Pero la población no ha dejado de resistir. Esta resistencia subterránea, ha dado miles de mártires, que el vergonzoso imperialismo italiano, en vano pudo esconder a los ojos del mundo democrático. Bastaría recordar los cuatro mártires: Bidovec, Valencič, Miloš y Marušič, fusilados en Bazovica cerca de Trieste. Y cuando ya parecía que toda la resistencia ha sido dominada y el pueblo eslavo ha sido italianizado, en Goricia en el año 1936, fué muerto por los fascistas el compositor José Bratuž. Fué arrestado en la iglesia, donde dirigía el coro, y junto con otros cuatro eslovenos era obligado a tomar aceite de castor mezclado con el benzolo, y después de casi una semana de agonía, falleció.

Después de un cuarto de siglo de sufrimientos, que recrudecieron con el estallido de la guerra, la población de la Venecia Julia, saludó con entusiasmo delirante la entrada triunfal de los ejércitos del Mariscal Tito — el ejército de sus hermanos.

Odločilna Ura

Borba slovenskega naroda za svobodo in neodvisnost je toliko stara kot je star slovenski narod, ki že 13 stoletji živi na svoji zemlji podrejen in izkoriščen od tujih imperijalističnih velesil. Vendar ob tej priliki ne bomo posegali nazaj v zgodovino, ki je našim Slovincem več ali manj znana, marveč se bomo nekoliko pomudili kar pri sedanjosti, ki je v tem trenutku odločilne važnosti za naš biti ali ne biti, zlasti kar se tiče primorskega in istrskega ljudstva.

Naša odločilna ura je prišla; uro ki so jo tekoma naše zgodovine napovedavali naši veliki možje in se z umom svetlim mečem borili zanjo. Zato se naš narod v odločilnem momentu ni našel nepripravljenega. Stopil je majhen in skoro nepoznan v gigantsko borbo z do zob oboroženimi nacifašističnimi tolpmi. Za ceno velikanskih žrtev je naš narod izšel iz borbe zmagovit; zmagovit nad nacifašizmom, ne pa še nad anglosaksonskim imperijalizmom, ki hoče v svrhu lastnih koristi del naše slovenske zemlje s Trstom vred obdržati Italiji. Izvojevati more torej še zadnjo borbo z svetovnim imperijalizmom.

Po časnikarskih poročilih, ki jih objavljajo v velikih svetovnih časopisih, je ves svet, izven slovanski, na strani naših sovražnikov. Po njihovem mnenju, Slovenci nimamo kulture, kakor jo imajo naši latinski sosede, zato nismo vredni svobode in samostojnosti; še več, morali bi se čutiti srečne in zadovoljne, da smemo živeti kot pes v okviru države, ki se ponaša z dvatisoč letno kulturo, kajti to je veliko več kot nam je bil namenil nemški nacizem, ki je slovanske narode enostavno obsodil na iztrebljenje.

Slovenci smo napravili vse, doma in v tujini, da bi nas spoznali, spoštovali in vpoštevali takšne kot smo. Priznamo, da imajo nekateri narodi, ki so imeli več gospodarskih in kulturnih prilik, nekaj kulturnih vrhov ki so visoko dvignili luč kulture dotičnih narodov, tako visoko, da jo je bilo videti čez meje, a spodaj pod kulturnim svetilnikom je vladala velika tema socialne in kulturne bede. Iz teh narodov je bilo čisto lahko napraviti oborožene tolpe, ki so navalili na "ne kulturna" afriška in slovanska plemena. Kakšno socialno in kulturno prosvitljenost so prinesli Angleži in Indijci in Afrikanecem, ki so jih že davno z orožjem podjarmili ter jih držijo s silo v svojem imperijalističnem sklopu? Kakšno prosvitljenost so prinesli Italijani podjarmljenemu ljudstvu v Afriki, Abesiniji in našemu primorskemu ljudstvu? In kakšno kulturo so prinesli Nemci slovanskim narodom in še prav posebej nam Slovincem?, ne najdemo besede zapisati. Pa se še najdejo, ki se drznejo te narode braniti in jih zagovarjati ter nas postavljati za manj vredne.

En los balcones de las ciudades, en todas las aldeas más apartadas, lucía la bandera tricolor con la estrella roja de la libertad, la bandera de la república federal yugoeslava.

Pero muy poco duró la alegría. A las exigencias de algunos estados, el ejército yugoeslavo se retiró de casi toda Venecia Julia, dejando una gran parte de territorio yugoeslavo bajo el control aliado. Hoy las demandas yugoeslavas sobre la Venecia Julia y Trieste son más justas que hace 26 años, porque Italia aparece hoy como un país derrotado, mientras Yugo es vencedora. Los delegados de la nueva Yugo son hombres nuevos, hombres del temple de Tito, que se templaron en la lucha por la liberación. Estos hombres no vederán ni una pulgada de territorio que es nuestro.

M. Štark.

Luč slovenske kulture ni vrgla svoj sij čez meje kot zgoraj navedeni svetilniki, ne zato ker je bila manj vredna, marveč ker je bila drugačne svetlobe: ljudske, socialne, ki našim "prosvitljenim" sosedom ni ugajala. Našim velikim možem ni bilo za svetovni sloves, niso kupčevali s produktom svojega talenta, delali in žrtvovali so se za narod, za svoje brezpravno ljudstvo, ki je vredno življenja in nikomur podložne bodočnosti. Zato svojih kulturnih svetilnikov niso dvigali v nedosežnost preprostemu ljudstvu, baš nasprotno, da v nje svetlobi najde pot iz teme suženjstva k svobodi in boljši bodočnosti.

Tu je prepad, ki nas loči. Na eni strani ljudske mase, ki z dozdevno kulturo nimajo skoro nobenega, da ne rečemo nobenega stika, med tem ko so slovanski narodi in tako tudi naš slovenski v neposrednem stiku z našo kulturo. Katera kultura je torej večja in koristnejša, naša, ki je last vseh in dostopna vsem, ali ona druga, ki je last samo nekaterih in večini nepoznana in nedostopna? Dejstva dokazujejo.

Nacifašistična glorijska splanhnela, kakor hitro se je zrušila nacifašistična stavba. Zakaj se je zrušila? Zato ker ni imela podlage, ker ni bila zidana na ljudstvo, niti niso hoteli, da bi ljudstvo za njih resnične namene vedelo, marveč so ga skrbno držali v nevedu ter pitali z raznimi lepo donečimi frazami, ki so vzbujale razbrzdani apetit nekulturnih mas. Ko se je voditeljem razbojniško pripravljenih tolp zazdelo, da je napočila ura vandalskega pohoda v sosodne dežele, kjer jim je dovoljeno požiga-

ti, ropati, moriti ter počenjati vse kar v svojih barbarskih dušah čutijo potrebo, so dokazali, da so vredni njih satanskih idej. Vsi so bili enaki, kot pravilno prikazuje ruski film: "Deklica št. 217". Niti sence italijanske "dvatisočletne kulture" in nemškega "nad človeka" ni bilo nikjer opaziti; o pač, pri zločinstvih, ki so jih nad slovanskimi narodi z sadistično slastjo vprizarjali.

Slovenski narod pa je stopil v borbo za svobodo in obstoj duhovno dobro pripra-

IVAN CANKAR

vljen, kar se ima zahvaliti svojim velikim možem, ne pa tako tehnično in organizatorično, kar je zasluga dozdevnih politikov, ki v resnici niso bili, kot je čas preizkušnje jasno pokazal ter v zgodovinsko potrdilo

ODBOR ZA JUGOSLOVANSKO PRIMORJE

V katerem so učlanjena vsa slovenska društva

Vabi na velik shod za priključitev Primorske, Istre in Trsta k materi domovini JUGOSLAVIJI

ki se bo vršil v nedeljo, dne 23. junija ob 9 uri in pol v dvorani "PRINCIPE" V ULICI SARMIENTO 1230

VZPORED:

I. DEL — PETJE:

1. MORJE, skupni možki zbori vseh društev pod vodstvom J. Kregelja.
2. SOČI, skupni možki zbori vseh društev pod vodstvom F. Trebseta, ki bo potem deklamirana v kasteljanščini v prevodu S. Baretto.
3. NAŠE GORE, skupni ženski zbori vseh društev pod vodstvom J. Samca.

II. DEL — GOVORI:

1. Predsednik Odbora za Jugoslovansko Primorje, Franc Kurinčič.
2. Za Primorsko ženo, Marija Pahor.
3. Za Primorsko mladino, Silvan Kamavli.
4. Za Istrane, Ivo Lazarič.
5. Za Slovanski odbor, eden od odbora.
6. Za Svobodno Jugoslavijo, Peter Petkovič.

V TEM ODLOČILNEM TRENUTKU JE DOLŽNOST VSAKEGA JUGOSLOVANA, POSEBNO PA PRIMORSKEGA SLOVENCA IN ISTRANA, DA SE TEGA SHODA UDELEŽI Z VSO SVOJO DRUŽINO, KAJTI MEDTEM KO SO NAŠI BRATJE IN SESTRE ŽRTVOVALI DOMA VSE IN ŠE ŽRTVUJEJO, DA BO NAŠA ZEMLJA ENKRAT ZA VSELEJ SVOBODNA IN KO ISTOTAKO TUDI SLOVANSKI PREDSTAVNIKI RUSIJE IN JUGOSLAVIJE ODLOČNO ZAHTEVAJO NAŠE PRAVICE, ČETUDI NASPROTNIKI GROZIJO Z VOJNO, TUDI MI V IZSELJENSTVU NE SMEMO OSTATI BREZBRIŽNI, MARVEČ MOREMO NAPRAVITI VSE KAR JE V NAŠI MOČI, DA JAVNO, MORALNO IN MATERIJALNO, PODPREMO ŠE NE KONČANO BORBO NAŠIH DOMA IN NAŠIH DIPLOMATOV V PARIZU.

Torej v nedeljo zjutraj naj nihče ne manjka!

zahteval ogromnih žrtev. Morda je morale tako biti, da je narod mogel popolnoma spregledati ter se sprostiti vseh verig, ki so ga tisočletja vklepale. Radi te naše nesrečne podrejenosti, nas smatrajo za manj vredne. Do neke meje imajo celo prav, a danes je napočil čas, ko bo moral ves svet priznati, rad ali ne rad, da je doba slovanskega in naravno tudi slovenskega suženjstva minila. Kot so si bratski ruski narodi s krvjo ustvarili novo bodočnost, tako so si jo sedaj ostali slovanski in naš slovenski, ki bo z osvoboditvijo Primorske in Istre izvojeval že zadnjo zmago ter izpolnil svojo zgodovinsko nalogo.

Imperjalisti nam skušajo začrtati naše meje s svinčnikom v roki na zemljepisnih kartah ter krivico potrditi z orožjem, če bi se skušali vpirati; naš narod pa jih je začrtal s svojo krvjo, kajti kjer so izkravavle naše žrtve v borbi za svobodo, tam so naše meje.

Ne bomo odnehali, dokler ne dosežemo naše popolne zmage, pišejo od doma. Raje v borbi vsi poginemo, kakor pa da bi se enkrat vklonili hrbet v krivični jarem, četudi ga nam mažejo z demokratičnim mehom. Če nas radi tega imenujejo nekulturne in barbarske, nam je sedaj čisto vseeno, čutimo se moralno dovolj močne, da bomo naše nasprotnike prisilili k spoštovanju.

Eno leto je že preteklo, ko je bil zdan smrtni udarec nacifašističnemu nestvoru, a poginil še ni popolnoma. In dokler popolnoma ne pogine, Rusija in Jugoslavija ne moreta praznovati dan zmage, kakor skušajo preslepiti samih sebe zapadne velesile.

Predno bo človeštvo doseglo popolno zmago in svobodo, bo brezdvoma še hudih političnih bojov in bo morda ponekod otele kri tekla. In če se bo ta krvavi pečat odtisnil na naši slovenski zemlji, namočen v naši slovenski krvi, bo ostal ohranjen v zgodovini kot trajen čuvar naših pravic in obenem zgodovinsko potrdilo krivice, ki so jo nam hoteli prizadejati.

Vendar imamo še vedno upanje, da bomo na miren način dosegli naše pravice.

Ivan Kacin.

DELAVSKI BORTELJ JOŽE SREBRNIČ

Jože Srebrnič je bil rojen leta 1884 v Solkanu. Izvoljen je bil v italijansko zbornico leta 1921, od slovanskih in furlanskih delavcev in kmetov. Po nastopu fašizma je bil konfiniran leta 1926 na otok Ponza za pet let. Izpuščen je bil na svobodo komaj leta 1932. Po par mesecih je bil ponovno konfiniran za drugih pet let. Po prestopu zaporu je odšel v Jugoslavijo, želeč živeti v svobodi, toda takratni režim ga je izročil italijanski oblasti.

JOŽE SREBRNIČ
(1884 - 1944)

Ko je nastopila doba preizkušnje za vse svobodoljubne narode ni zatajil naroda in ne idej o boljši človeški družbi. Padel je v borbi proti okupatorju ob Soči, leta 1944.

Narod mu je priredil veličanstni pogreb, katerega se je udeležila 40.000 ljudi in so mu položili na grob 120 vencev.

Vzemimo vzgled po njegovem življenju in delu.

Razgovor s Podpredsed. Kardeljem

Napisal za ONA — Arthur Gaeth

(Arthur Gaeth, poročevalec agenture ONA je bil tri tedne v Jugoslaviji in je imel priliko, da se razgovarja s podpredsednikom jugoslovanske vlade, g. Edvardom Kardeljem, kateremu je stavil različna vprašanja glede razvoja jugoslovanske revolucije.)

Edvard Kardelj je prebil nekaj svojega življenja — kot večina drugih prvakov sedanjega jugoslovanskega režima — v zapornih kraljevske jugoslovanske vlade v predvojni dobi. Toda, ko sem se z njim razgovarjal v njegovem prostranem uradu v Beogradu, me ni nobena okolnost spominjala na to dejstvo. Vtis, katerega daje podpredsednik jugoslovanske vlade, je mnogo bolj blizu osebnosti mirnega in poštenega profesorja, kateremu je do tega, da natančno raztolmači svoje naziranje glede potrebne socialne ureditve svoje dežele.

Razgovarjal sem se z njim celo uro in izvedel, da je bil vržen v zapor takoj po svo-

Edvard Kardelj
neizprosen
boritelj
naše
Primorske,
Istre
in
Trsta.

ji graduaciji kot dijak. Vprašal sem ga, kje in kaj je spoznal maršala Tita. "Poznal sem ga", je odgovoril, "že od leta 1934 naprej, kajti vsi smo morali delovati ilegalno v tistih časih kraljestva in diktature. Često smo morali menjati svoja stanovanja in kraje, kjer smo živeli, kajti policija nas je kaj rada začela sumničiti. Zgodilo se je, da sem moral jaz kot Slovenec v Beograd, dočim so Tito in drugi, ki so bili Hrvati ali Srbi, pribežali v Slovenijo. Našli smo se v istih zaporih in se tam spoznavali".

Povedal mi je, da so bili tudi Slovenci razočarani nad razmerami v kraljevini, ter da so bili prvi, katere je pregazil sovražni naval. Vzelo je nekaj časa, predno je uspelo Kardelju in njegovim tovarišem, da dvignejo prapor odpora, toda ko je ljudstvo spoznalo možnost nove sloge, se je mnogo ljudi pridružilo partizanom in le posamezne skupine klerikalcev in nacionalistov so ostale v opoziciji. Od teh so mnogi odšli z Nemci iz dežele in se zdaj nahajajo v angleški zoni na Koroškem.

Podpredsednik Kardelj je poudaril, da ni nobene borbe med cerkvo kot tako in državo. Mnogo prominentnih katoličanov, med njimi Kocbek, dr. Breclj, Toni Fajfar in Franc Finžgar, je v pokretu in se nahajajo na važnih mestih v vladi.

Posebno zanimiva pa so bila izvajanja g. Kardelja, ki se tičejo Primorske. Izjavil je, da izhaja največ zavednih Slovencev iz krajev Julijske Benečije, ki ni bila nikdar vključena v meje Jugoslavije in je prišla po prvi svetovni vojni pod Italijo, navzlic dejstvu, da je pretežna večina prebivalstva slovenska.

Večina slovenskih intelektualcev — pisateljev, umetnikov in učenjakov — je iz Primorske, kjer živi nič manj kot 25 odstotkov vseh Slovencev. Ta narod se je tekom sedanje vojne povezal z Jugoslavi in se skupaj z njimi uprl fašistom. Že leta 1944 je bila vsa dežela razven malega pasja ob obali v partizanskih rokah. Preko 45.000 Slovencev je padlo v bojih za Julijsko Benečijo — in Jugoslavi so trdno od-

ločeni, da njih žrtev ne sme biti zaman.

G. Kardelj je izrazil veliko zaupanje v organizacijo zedinjenih narodov. Bil je predsednik jugoslovanske delegacije na prvem sestanku zedinjenih narodov v Londonu in mi je dejal: "Združeni narodi imajo mnogo več sredstev za poravnavo med-

narodnih sporov kot jih je imela Ženeva... Najvažnejši korak naprej je ta, da imajo v sedanji organizaciji velesile mnogo več vpliva in s tem tudi več odgovornosti. Ako hočemo biti odkritosrčni, moramo priznati, da mir na svetu ni odvisen toliko od malih držav kot od treh ali štirih velikih sil".

O jugoslovanski revoluciji pa je poudaril podpredsednik Kardelj, da večina ljudi v

Rojaki! Domovina Nas Klič

Minulo je leto dni odkar je končalo to grozovito vojno ubijanje in strašno trpljenje našega naroda. Veliko nepopisljivega so morali prestati vsi slovanski narodi. Divje nacifašistične tolpe so navalile na naš narod, njih moderni uničevalni stroj je rušil naše cepe vasice, zažigali so naše domove in naše drage matere, očete, sestre in brate pobijali. Mislili so, da bodo naš narod uničili, a varali so se močno. Čeravno je naš narod izkervaveval pod njih brutalnostjo, je izšel iz strašne in nečloveške borbe zmagovalc. S pogumom, zvestobo in ljubeznijo do domovine, do rodne grude so se brž organizirali naši hrabri očetje, matere, fantje in dekleta na vasi, doma, v gozdu in kjerkoli ter se podali v boj za življenje in smrt. V mnogih slučajih so se bojevali kar z golimi rokami, kmečkim orodjem, a s trdno zavestjo, da branijo svoj dom, svoje pravice, svojo svobodo. Po petletni krvavi borbi, nezasišlanega trpljenja so dosegli svoj zaželjeni cilj... ne še popoluoma, kajti del Primorske in Istre s Trstom še vedno ni svoboden.

Beseda svoboda je lepa, a še lepše in krasnejše je v njej živeti. To vedo oni, ki so se zanj borili. Razumemo, ta pomen svobode čeprav morada ne kot naši v domovini, tudi mi v izseljenstvu, ki smo se radi nesvobode doma podali v svet, kjer smo si preko trdega dela in večkrat tudi grenkih preiskujenj ustvarili novo življenje in vendar nismo nikoli pozabili naših doma, še manj jih bomo danes, ko so potrebni naše moralne in materialne pomoči.

Vkljub strašnemu preganjanju in trpljenju stoji naš narod nag in bos, še z odprtimi ranami in okrvavljenimi rokami kot eden, da brani pridobljeno ter izvojuje dokončno zmago. Naša lepa Primorska, s Trstom, Gorico in Istro more biti vključena v materi domovini: Jugoslaviji. Le v okviru svobodne Jugoslavije je naša bodočnost.

Na mednarodnih konferencah nas hočejo spet prodati tujcu, da bi nas spet vklestil v suženjski jarem, ki nas je tisočletja žulil. To pa se ne sme zgoditi! Zaupajmo v našega velikega in neutrudljivega branitelja Stalina, Molotova, Tita, Kardelja; zaupajmo v skupnost slovanstva; zaupajmo jugoslovanskemu narodu; zaupajmo primorskemu ljudstvu, ki se je zadnjih trideset let neustrašno borilo az svoje pravice in svobode proti italijanskemu fašizmu in ki je danes pripravljeno do zadnje kaplje krvi se boriti do končne zmage; zaupati pa moramo tudi nam v izseljenstvu, ki smo daleč od krvave borbe naših bratov in sester, da smo in bomo kot eden ko se gre za bodočnost naše domovine.

Zavedati se moramo pomena velike slovanske družine, da je ni več sile in spletke, ki nas bi ločila. Le tedaj bomo postali močni in veliki, kakor Slovani še nismo bili nikoli. In strli bomo vsakega, ki nam bi hotel škodovati in nas ovirati pri gradenju naše velike bodočnosti. V tem trenutku pa je še posebna naša naloga, da smo skupni ter s tem doprinesemo tudi mi zrno k uspehu naših slovanskih braniteljev pri mirovni konferenci v Parizu.

Zato, dragi rojaki, moramo vsi kot eden, veliki in mali, možje in žene, fantje in dekleta, v nedeljo 23. junija na veliki shod, ki ga je organizirala naša naselbina, da javno dokažemo in pokažemo braniteljem naše domovine, da smo v duhu z njimi in da smo moralno in materialno pripravljeni napraviti vse, da bo naša zemlja svobodna enkrat za vselej.

Rojaki in rojakinje iz Julijske Krajine! Zavedati se moramo, da se sedaj igra zadnja karta naše sreče: Svoboda ali suženjstvo! Pojdimo vsi na shod v smislu kot je rekel naš veliki vodja maršal Tito: Ako se sedaj ne združimo ter pokažemo, da ljubimo svoj dom, svoj narod, tedaj nam ne preostaja drugega kot da smo še nadalje sužnji tujih imperijalistov.

Torej 23. junija se moramo brez izjeme vsi sniti na velikem shodu v ulici Sarmiento 1230 z besedami: Tukaj sem! Domovina me kliče!

R. K.

Trst, kateri mora biti naš

Ameriki in na Angleškem pogrešno sodi njej, ker jo primerja ruskemu vzorcu. "Naša borba ima čisto drugačen izvor. Res je, da je naša revolucija po svoji socialni vsebini podobna oktoberski revoluciji, toda s tem še ni rečeno, da je enostavno poanmanje, Klasični vzorec meščanske revolucije proti fevdalizmu je francoska, ki je bila večkrat ponovljena, toda nikdar ne v isti obliki. Mi imamo zopet čisto nove variacije te revolucije.

"V svojem gospodarstvu še nismo dosegli normalnega stanja. Toda v Jugoslaviji imamo mir — navzlic temu, da imajo kmetje puške in drugo orožje. Naša dežela je urejena in stabilna. Morda še nismo dosegli one idealne oblike demokracije, za katero smo se borili in katera upamo ustvariti. Toda oblast je že v rokah pretežne večine naroda."

MARŠAL TITO V MOSKVI

Moskva, 29. maja (Tanjug). — Na letalskem postajališču so sprejeli maršala Tita sovjetski zunanji minister Molotov ter več drugih odličnih osebnosti sovjetskih oblasti ter člani diplomatskega zbora. Tite je podal sledečo izjavo:

Molotov, ki energično brani naše koristi.

"Srečen sem da morem v glavnem mestu Sovjetske Zveze izročiti najtoplejše pozdrave v imenu Vlade FNRJ. Preteklo je leto dni ko je bilo podpisano vzajemno delovanje med Rusijo in Jugoslavijo ter je v teku enega leta imelo to sodelovanje velikega pomena v razvoju FNRJ.

Jugoslovanski narodi so se v teku enega leta prepričali, da imajo v Sovjetski Zvezi najiskrenejšega prijatelja, največjega zaščitnika, ki mu v mirnem času pomaga enako kot v vojnem.

In prav vsled tega se morem iskreno zahvaliti sovjetski vladi in narodom SSSR za vso ono pomoč ki jo dobivajo narodi Jugoslavije."

Maršal Tito se je 10. t. m. vrnil v domovino, kar pomeni, da je imel v Moskvi zelo važne in pomembne razgovore, ker se je toliko časa mudil.

Iz Zagreba in vseh mest Hrvatske je narod iz velikih sestankov poslal maršalu Stalinu in Molotovu brzojavke, izražajoč zahvalnost bratski Sovjetski Zvezi na njenem stališču glede opravičenih zahtev Jugoslavije za priključitev Trsta in Julijske Krajine k FNRJ.

Istotako so poslali brzojavke svetu zunanjih ministrov v Parizu.

Narod Bosne in Hercegovine, ogorčen radi nepoštenih predlogov Amerike, Anglije in Francije glede meje med Jugoslavijo in Italijo, odločno zahteva, da se Julijska Krajina s Trstom priključi materi domovini Jugoslaviji.

Istotako so po drugih delih Hrvatske, Dalmacije, Makedonije organizirali protestne mitinge, rekoč, da se niso borili samo za svojo svobodo, marveč tudi za svobodo naroda iz Julijske Krajine in Trsta, ki mora pripadati Jugoslaviji.